

GRADIVO NI LEKTORIRANO!

UČNI NAČRT

ZA PRILAGOJEN IZOBRAŽEVALNI PROGRAM Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM

(Sprejeto 14. 7. 2005 na 82. seji SSSI)

Slovenščina

kot drugi jezik v dvojezični osnovni šoli na narodno mešanem
območju Prekmurja

1. razred: 105 ur

2. razred: 140 ur

3. razred: 140 ur

4. razred: 140 ur

5. razred: 140 ur

6. razred: 140 ur

Ljubljana, oktober 2004

UČNI NAČRT: SLOVENŠČINA

PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA ZA SLOVENŠČINO:

dr. **Matjaž Kmecl**, Filozofska fakulteta Ljubljana, predsednik;
Mojca Poznanovič, Zavod RS za šolstvo, strokovna tajnica;
dr. Marja Bešter, Filozofska fakulteta Ljubljana;
Mojca Honzak, OŠ Riharda Jakopiča Ljubljana;
Milena Ivšek, Zavod RS za šolstvo;
mag. Simona Kranjc, Filozofska fakulteta Ljubljana;
dr. Boža Krakar Vogel, Filozofska fakulteta Ljubljana;
dr. Martina Križaj Ortar, Filozofska fakulteta Ljubljana;
Polona Pivec Legvart, OŠ Bratov Polančič Maribor;
dr. Igor Saksida, Filozofska fakulteta Ljubljana;
Sodelavki: dr. Metka Kordigel, Pedagoška fakulteta Maribor; Alenka Kozinc, Zavod RS za šolstvo

AVTORJI BESEDILA:

PRVO TRILETJE – OBRAVNAVA NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Avtorici: dr. Martina Križaj Ortar, dr. Marja Bešter

Svetovalke: Alenka Kozinc, prof., dr. Lidija Magajna, dr. Sonja Pečjak,
dr. Leopoldina Plut Pregelj, Tereza Žerdin, prof.

PRVO TRILETJE – OBRAVNAVA UMETNOSTNIH BESEDIL

Avtorja: dr. Metka Kordigel, dr. Igor Saksida

Racenzenti: dr. Janez Dular, mag. Milena Ivanuš Grmek, Alenka Kozinc, prof.,
mag. Vida Udovič Medved

DRUGO TRILETJE – OBRAVNAVA NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Avtorici: dr. Martina Križaj Ortar, dr. Marja Bešter

Svetovalki: dr. Sonja Pečjak, dr. Leopoldina Plut Pregelj

DRUGO TRILETJE – OBRAVNAVA UMETNOSTNIH BESEDIL:

Avtorja: dr. Metka Kordigel, dr. Igor Saksida

Recenzent: dr. Janez Dular

TRETJE TRILETJE – OBRAVNAVA NEUMETNOSTNIH BESEDIL:

Avtorici: dr. Martina Križaj Ortar, dr. Marja Bešter

Svetovalki: dr. Sonja Pečjak, dr. Leopoldina Plut Pregelj

TRETJE TRILETJE – OBRAVNAVA UMETNOSTNIH BESEDIL:

Avtorji: dr. Metka Kordigel, Miha Mohor, prof., dr. Igor Saksida

Recenzent: dr. Janez Dular

...

*Temeljna gradiva so nastajala v projektu prenove pouka slovenščine.
PRILAGODITVE ZA PRILAGOJENI IZOBRAŽEVALNI PROGRAM Z NIŽJIM
IZOBRAZBENIM STANDARDOM ZA PREDMET SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK V
DVOJEZIČNI OSNOVNI ŠOLI NA NARODNO MEŠANEM OBMOČJU PREKMURJA SO
PRIPRAVILE:*

Metka Kulčar, DOŠ II Lendava

Marija Radakovič, DOŠ II Lendava

Marica Žveglič, svetovalka za slovenski jezik, Zavod RS za šolstvo

Recenzent:

dr. Igor Saksida, Filozofska fakulteta Ljubljana

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA

1.1 SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK V PRILAGOJENEM IZOBRAŽEVALNEM PROGRAMU Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM V DVOJEZIČNI OSNOVNI ŠOLI NA NARODNO MEŠANEM OBMOČJU PREKMURJA

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

2.1 SPLOŠNI, FUNKCIONALNI IN IZOBRAŽEVALNI CILJI V PRVEM TRILETJU

- A) Splošni cilji*
- B) Funkcionalni cilji*
- C) Izobraževalni cilji*

2.2 SPLOŠNI, FUNKCIONALNI IN IZOBRAŽEVALNI CILJI V DRUGEM TRILETJU OSNOVNE ŠOLE

- A) Splošni cilji*
- B) Funkcionalni cilji*
- C) Izobraževalni cilji*

3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA

3.1 RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH IN IZOBRAŽEVALNIH CILJEV V PRVEM TRILETJU (PO RAZREDIH) TER PREDLAGANA UMETNOSTNA BESEDILA

- A) Razčlenitev funkcionalnih ciljev*
- B) Razčlenitev izobraževalnih ciljev z vsebinami*
- C) Predlagana umetnostna besedila*

3.2 RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH IN IZOBRAŽEVALNIH CILJEV DRUGEM TRILETJU (PO RAZREDIH) TER PREDLAGANA UMETNOSTNA BESEDILA

- A) *Razčlenitev funkcionalnih ciljev*
- B) *Razčlenitev izobraževalnih ciljev z vsebinami*
- C) *Predlagana umetnostna besedila*

4 SPECIALNODIDAKTIČNA NAVODILA ZA URESNIČEVANJE UČNEGA NAČRTA

4.1 PRVO TRILETJE

4.2 DRUGO TRILETJE

5 KATALOG ZNANJA

5.1 TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA OB ZAKJUČKU PRVEGA TRILETJA

5.2 TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA OB ZAKJUČKU DRUGEGA TRILETJA

1. OPREDELITEV PREDMETA

Slovenski jezik na narodno mešanem območju v Prekmurju je poleg madžarščine eden od dveh uradnih jezikov, v katerem poteka medsebojno sporazumevanje med slovensko in madžarsko skupnostjo, hkrati pa je državni jezik v Republiki Sloveniji.

Pouk slovenščine, ki poteka v dvojezični osnovni šoli s prilagojenim izobraževalnim programom z nižjim izobrazbenim standardom na ravni materinščine in drugega jezika, je temeljnega pomena, saj se v slovenskem jeziku ustvarjajo in prenašajo pomeni in sporočila, v njem je ključ do razumevanja posameznika in družbe. Oba jezika, slovenščina in madžarščina, sta enakovredna učna predmeta in hkrati tudi učna jezika.

Otroci, katerih slovenščina ni materinščina, vstopajo v šolo z različno razvitimi zmožnostmi sporazumevanja v slovenskem jeziku. Večini učencev je slovenščina ob madžarščini jezik družinske rabe (primarno dvojezični). Drugim učencem pa je slovenščina jezik, ki je v družini, predvsem pa v njihovem okolju, zelo razširjen. Nekaterim učencem je slovenščina samo jezik okolja, s katerim se prvič srečajo v vrtcu.

Znanje in obvladovanje slovenskega jezika učencu, katerega materinščina je madžarski jezik, omogoča spoznavanje kulture večinskega naroda in ga usmerja k temeljnim vrednotam sobivanja dveh narodov: k sožitju, strpnosti in sodelovanju. Znanje slovenščine omogoča učencu, nato pa odraslemu vključitev v vse oblike življenja in delovanja znotraj dvojezičnega območja, predvsem pa po zaključku osnovne šole enakovredno vključitev v izobraževanje izven dvojezičnega območja ter uveljavljanje in uresničevanje vseh ostalih možnosti.

Temeljna naloga pouka slovenščine v dvojezični osnovni šoli s prilagojenim izobraževalnim programom z nižjim izobrazbenim standardom je, da s skrbnim in načrtovanim razvijanjem sporazumevalnih zmožnosti pri vseh učencih, ne glede na njihovo materinščino, dosežemo kakovostno in učinkovito obvladovanje slovenščine kot orodja za učinkovito sporazumevanje. Zaradi tega poteka pouk slovenščine samo v prvem in drugem triletju na ravni predmetov slovenščina kot materinščina in slovenščina kot drugi jezik, v tretjem triletju pa po učnem načrtu za slovenščino v enojezičnih šolah (v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom). To pomeni, da se v pouk slovenščine kot drugega jezika vključujejo otroci, pri katerih začetno opismenjevanje poteka na ravni materinščine v madžarščini.

Pri pouku slovenščine kot drugega jezika se učenci usposabljaajo za ustrezno, razumljivo, pravilno in učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v najrazličnejših okoliščinah, za izražanje spoznanj o sebi in svetu, za doživljanje in vrednotenje umetnostnih besedil v slovenskem jeziku ter dojemanje slovenskega jezika kot enega od dveh uradnih jezikov na dvojezičnem območju ter kot državnega jezika v Republiki Sloveniji.

Predmetu slovenščini kot drugemu jeziku je v 1. triletju namenjenih 385 ur pouka, in sicer 105 ur na leto v prvem (tj. po 3 ure na teden) ter po 140 ur v drugem in tretjem razredu (tj. po 4 ure tedensko). V drugem triletju pa 420 ur, in sicer po 140 ur v četrtem, petem in šestem razredu (tj. po 4 ure tedensko).

V prvem in drugem obdobju osnovnošolskega izobraževanja se predmet z vsebinami in dejavnostmi tesno povezuje z drugimi predmeti, zlasti s poukom madžarščine kot temeljnega predmeta, predmetom okoljska vzgoja, pa tudi z glasbenim in likovnim poukom. To posebej velja za t.i. začetno opismenjevanje, ki se po prvem triletju nadaljuje tudi vse do konca 5. oz. 6. razreda drugega triletja.

Poleg vstopanja v svet branja in pisanja opravljajo učenci še druge dejavnosti :

- v skladu s svojimi zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi sodelujejo v pogovorih, razvijajo logično mišljenje, jezikovno in izrazno zmožnost (poimenovalno in upovedovalno, pravorečno in pravopisno zmožnost),
- ob pomoči učitelja sprejemajo, razčlenjujejo in se učijo tvoriti krajša, nezahtevna neumetnostna besedila,
- ob učiteljevem podajanju sprejemajo in poustvarjajo tudi umetnostna besedila.

Obravnavi umetnostnih besedil je v prvem razredu namenjenih 50 % ur predmeta, v nadaljnjih razredih pa 40 % (zaradi sistematičnega opismenjevanja, ki poteka ob neumetnostnih besedilih).

Delu z neumetnostnimi besedili je namenjenih 60 % ur predmeta. Ker se neumetnostna besedila tvorijo, sprejemajo in razčlenjujejo drugače kot umetnostna, so cilji pri obravnavi neumetnostnih in umetnostnih besedil navedeni ločeno, kar pa ne sme vplivati na notranjo enovitost predmeta oz. ne sme peljati v ostro delitev predmeta na »jezikovni pouk« in »književno vzgojo«.

Pouk slovenščine kot drugega jezika naj bo še posebej v prvem triletju, pa tudi v naslednjem, izvajan tako, da bodo upoštevani ključni cilji kurikularne prenove z upoštevanjem specifičnosti dvojezičnega programa. V prvem in drugem triletju povezujemo in prilagajamo vsebine posameznih predmetov; uvajamo raznovrstne oblike in metode poučevanja in učenja, kjer prevladuje učenje z igro; upoštevamo učenčevo predznanje in sposobnosti (individualizacija in diferenciacija); ustvarjamo primerno vzdušje in motivacijo. Pouk uresničujemo z jezikovnim in književnim poukom v okviru štirih dejavnosti - poslušanja, branja, govorjenja in pisanja.

Končni namen jezikovnega pouka je opismenjenost v smislu kar najboljšega praktičnega in ustvarjalnega obvladovanja vseh štirih

dejavnosti, pa tudi znanja jezikovnosistemskih osnov, zlasti ob primerjanju slovenskega in madžarskega jezikovnega sistema. Pri književnem pouku se spoznavanju umetnostnih besedil pridružuje poudarjeno vključevanje vseh tistih kulturnih, etičnih, duhovnih in drugih funkcij slovenske kulture in književnosti, ki so za zgodovinsko obstojanje slovenstva še posebej pomembne.

V prvem in drugem triletju se predmet slovenščina kot drugi jezik prilagaja učencu glede na njegovo duševno doraslost, duhovno dojemljivost in razvojno stopnjo. Predmet se omejuje na začetne spretnosti, zmožnosti in znanja, vendar z zelo jasnim in vključevalnim pogledom na prehod predmeta na raven materinščine v tretjem triletju, kar pomeni, da se temeljni standardi znanja pri tem predmetu ob zaključku drugega triletja pokrijejo (ali vsaj skušajo) s standardi znanja pri slovenščini, ter do zaključka osnovne šole s prilagojenim izobraževalnim programom z nižjim izobrazbenim standardom na ravni učnega načrta za slovenščino kot v enojezičnih šolah. Glede na število učencev, katerih slovenski jezik ni materinščina, je potrebno na dvojezični šoli s prilagojenim izobraževalnim programom z nižjim izobrazbenim standardom (morebiti celo kombiniran pouk) dovolj strokovno in preiščljeno zasnovati organizacijo (model) pouka slovenščine kot drugega jezika. Prav tako bo potrebno razmisliti o izvajanju fleksibilne diferenciacije pri pouku slovenščine v tretjem triletju.

1.1 SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK V PRILAGOJENEM IZOBRAŽEVALNEM PROGRAMU Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM V DVOJEZIČNI OSNOVNI ŠOLI NA NARODNO MEŠANEM OBMOČJU PREKMURJA

Učni načrt za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je namenjen učiteljem, ki poučujejo učence, ki so usmerjeni v ta program. Izhodišče za prilagoditve je bil obstoječi novi učni načrt za slovenščino kot drugi jezik v devetletni osnovni šoli, učni načrt za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom ter praktične izkušnje učiteljev pri poučevanju otrok s posebnimi potrebami.

1. Sistematično začetno opismenjevanje poteka v dveh izobraževalnih obdobjih, tj. v prvem in drugem triletju. Učenci spoznavajo in utrjujejo le po en tip črk vsako leto (spoznajo glasove in črke, ki jih madžarščina nima ali jih zapisuje drugače), velike pisane črke spoznajo v 5. razredu, in sicer le z namenom, da bi jih prepoznali pri branju.

V vseh treh triletjih so cilji jezikovnega pouka naravnani predvsem v razvijanje funkcionalne pismenosti, tj. čim boljšega praktičnega obvladovanja vseh štirih sporazumevalnih dejavnosti (poslušanje, govorjenje, pisanje, branje), besedil ter jezikovnih strategij. Krajša neumetnostna besedila se učenci ob vodenju učitelja učijo sprejemati (poslušati, brati), razčlenjevati (razumevati) in tvoriti (govoriti, pisati). Med njimi je poudarek na neumetnostnih besedilih, kot so npr. vabilo, opravičilo, obvestilo, prošnja ..., med ponujenimi vrstami opisov in pripovedi pa učitelj izbira po eno ali več vrst v letu oz. triletju. Po tematiki in zahtevnosti izbira besedila, primerna sporazumevalnim, spoznavnim in domišljijским zmožnostim, izkušnjam in interesom svojih učencev.

Pri jezikovnem pouku oz. obravnavi neumetnostnih besedil je v učnem načrtu za prilagojeni program z nižjim izobrazbenim standardom precej okrnjeno poglavje o razvijanju jezikovne in izrazne zmožnosti (poimenovalna in upovedovalna, pravorečna in pravopisna zmožnost). Slovnico pravilnost jezika učenci usvajajo in vadijo, kolikor je to mogoče glede na njihove individualne zmožnosti in razvojne posebnosti, in sicer ob primerih jezikovne rabe iz vsakdanjega življenja in ob konkretnih besedilih.

2. Tudi pouk z umetnostnimi besedili je naravnano komunikacijsko, torej se učenci v skladu s svojimi sporazumevalnimi zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi na literarna besedila odzivajo čimbolj ustvarjalno in interpretativno (z izraznim gibom, plesom, likovnim in glasbenim ustvarjanjem, z dramatizacijo pa tudi z govornim in pisnim izražanjem).

Posebnost prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom je v tem, da umetnostna besedila učenci v prvem in še v drugem triletju lahko sprejmejo in doživljajo ob učiteljevem podajanju (pripovedovanju, branju) ustrezno izbranih literarnih besedil.

Učenci umetnostna besedila doživljajo in interpretirajo ob učiteljevi spodbudi in strokovnem vodenju, ki je na eni strani skladno z ustvarjalno, umetnostno naravo obravnavanih besedil, na drugi strani pa z zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi učencev.

3. Ker pouk slovenščine poteka ob besedilih (bodisi neumetnostnih bodisi umetnostnih), je pomembno vedeti, da so v učnem načrtu zapisane le vrste besedil za obravnavo pri pouku: kako dolgo, kako zahtevno/preprosto besedilo neke vrste in koliko besedil bo učitelj s svojimi učenci lahko obravnaval v razredu, pa je odvisno od zmožnosti in interesov njegovih učencev.

Pri izboru neumetnostnih besedil je učitelju prepuščena tudi izbira tematike (vsebine) besedil: tu je priložnost, da se pouk slovenščine povezuje s poukom drugih neumetnostnih predmetnih področij ter da s pomočjo izbranih vsebin učitelj lahko načrtuje vzgojne cilje oz. razvijanje čustvenega in socialnega razvoja učencev.

4. a) Cilji v poglavju Operativni cilji so naravnani funkcionalno in optimalno, v skladu z osnovno človekovo pravico do izobraževanja, saj naj ne bi bil noben učenec prikrajšan za možnost napredovanja v razvijanju različnih vrst sporazumevalnih in jezikovnih zmožnosti, če to okoliščine le dopuščajo. Ob tem je pri vseh funkcionalnih ciljih navedeno, da naj jih učitelj načrtuje v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznih učencev ter stopnjo razvoja sporazumevalnih zmožnosti (individualizirani načrt naj npr. upošteva izrazitejšo motnjo v govornem razvoju/izrazite težave pri pisanju/drugo izrazito motnjo, temu so prilagojene tudi načrtovane jezikovne dejavnosti učencev v razredu).

b) Minimalni in temeljni standardi za pričakovane dosežke učencev v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom so zapisani v poglavju Katalog znanja (predlagani minimalni standardi so podčrtani). Mišljeni so kot osnovna orientacija učitelju, vendar jih v zahtevnosti lahko prilagaja z izborom bolj ali manj preprostih primerov besedil, in sicer na osnovi poznavanja razvojnih posebnosti svojih učencev in stopnje sporazumevalnih zmožnosti.

Napredek posameznega učenca naj učitelj spremlja in vrednoti v daljšem časovnem obdobju.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

2.1 SPLOŠNI, FUNKCIONALNI IN IZOBRAŽEVALNI CILJI V PRVEM TRILETJU

A) SPLOŠNI CILJI

1. Učenci si razvijajo pripravljenost za sporazumevanje v slovenščini, torej razvijajo in krepijo samozavest za izražanje v tem jeziku. Pridobivajo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika kot enega od sredstev za izražanje misli, občutij, hotenj za razumevanje sebe in drugih ter navezovanje stikov z ljudmi v okolju ter širšem prostoru. Pridobivajo si tudi pozitivno razmerje do slovenske kulture in književnosti.
2. Učenci spoznavajo značilnosti in postopno uporabljajo poleg neknjižnih zvrsti (narečja/pokrajinskega pogovornega jezika) tudi knjižni jezik (pogovorni in zborni); postopoma si pridobivajo zavest o rabi knjižnega in neknjižnega jezika v raznih govornih položajih.
3. Učenci so motivirani za vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje in govorjenje ter branje in pisanje); v prvem triletju prilagojenega programa je poudarek na poslušanju in govorjenju; postopoma, glede na zmožnosti in napredek učencev se širi tudi delež branja in pisanja, saj jim te dejavnosti omogočajo spoznavanje sebe in sveta ter zadovoljujejo osnovne čustvene in družbene potrebe.
4. Učenci sprva spontano, drseče in skozi igro, nato pa tudi vodeno in sistematično vstopajo v svet branja in pisanja. V procesu začetnega opismenjevanja spoznajo glasove in črke, ki jih madžarščina nima (č, ž, š) ali jih zapisuje drugače (a, s). Učenci začetne spretnosti v opismenjevalnem postopku pridobivajo v prvem jeziku, zato

opismenjevanje poteka z ustreznim in dogovorjenim zamikom, glede na opismenjevanje v materinščini. Stopnjo in tempo opismenjevanja prilagajamo posameznemu učencu.

5. Učenci sprejemajo (poslušajo) različna neumetnostna in umetnostna besedila, ki so primerna njihovi razvojni stopnji, stopnji obvladovanja slovenskega jezika in njihovi motivaciji. Besedila so predstavljena neposredno ali posredno (medijsko); s pomočjo učitelja iz besedil izluščijo temeljne vrednote (npr. resnično/neresnično, prav/narobe, pošteno/nepošteno).

B) FUNKCIONALNI CILJI

1 Učenci spoznavajo in začenjajo uporabljati slovenski pisni jezik za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in zabavo.

2 Učenci sodelujejo v pogovorih ter usvajajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja. S sogovorci se pogovarjajo v slovenskem jeziku.

3 Učenci sprejemajo ter z učiteljevo pomočjo razčlenjujejo in tvorijo svoji starosti in jezikovnim zmožnostim ustrezna, kratka, nezahtevna neumetnostna besedila:

3.1 poslušajo in z učiteljevo pomočjo razčlenjujejo govornjena/glasno brana/ekranizirana neumetnostna besedila ter govorno nastopajo;

3.2 z učiteljevo pomočjo berejo in razčlenjujejo krajša in manj zahtevna zapisana pozivna, povezovalna in prikazovalna neumetnostna besedila ter jih tudi tvorijo.

4 Učenci sprejemajo, interpretirajo in poustvarjajo umetnostna besedila pretežno slovenskih avtorjev:

4.1 poslušajo (in gledajo) ter »berejo« umetnostna besedila;

4.2 poustvarjajo in interpretirajo umetnostna besedila (z izraznim gibom, likovno ali glasbeno dejavnostjo, s kombinacijo risbe in zapisa oz. govorno); upovedujejo lastne domišljajske svetove; govorijo/rišejo/pišejo o svojem razmerju do umetnostnih besedil.

5 Učenci pri govorjenju razvijajo zmožnost logičnega mišljenja, svojo poimenovalno, upovedovalno in pravorečno zmožnost, s pisnimi vajami pa tudi pravopisno zmožnost.

6 Učenci se z učiteljem in med seboj pogovarjajo o svojem jezikovnem okolju.

C) IZOBRAŽEVALNI CILJI

1 Učenci spoznavajo glasovno in prozodično sestavo govornega toka v slovenščini (izhajajo iz poznavanja le-tega v madžarščini).

2 Učenci spoznavajo ustaljeni sistem slovenske pisave.

2.2 SPLOŠNI, FUNKCIONALNI IN IZOBRAŽEVALNI CILJI V DRUGEM TRILETJU

A) SPLOŠNI CILJI

1. Učenci si razvijajo pripravljenost za sporazumevanje v slovenščini, torej razvijajo in krepijo samozavest za izražanje v tem jeziku. Pridobivajo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika kot enega od sredstev za izražanje misli, stališč, občutij, hotenj za razumevanje sebe in drugih ter navezovanje stikov z ljudmi v okolju ter širšem prostoru. Začenjajo se zavedati, da je slovenščina v njihovem okolju (ožjem in širšem) socializacijska danost. Pridobivajo si tudi pozitivno razmerje do slovenske kulture in književnosti. Branje umetnostnih besedil pretežno slovenskih avtorjev pomeni učencem stik z izkušenskimi vzorci slovenske kulture in možnost za estetsko uživanje in preseganje spoznavnih omejitev stvarnosti.
2. Učenci si uzaveščajo, da je slovenski jezik državni jezik v Republiki Sloveniji in eden od dveh uradnih jezikov na narodno mešanih območjih. Tako si oblikujejo narodno in državljansko zavest, ob tem pa tudi spoštovanje in strpnost do drugih jezikov in narodov.
3. Učenci vodeno in sistematično vstopajo v samostojno branje in pisanje. Z vodeno dejavnostjo odkrivajo in preizkušajo pisni jezik za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in zabavo. Razvijajo procese tvorjenja pomena in pravilno rabo ustaljenih grafičnih sistemov. Učenci spoznavajo in uporabljajo poleg neknjižnih zvrsti (narečja/pokrajinskega pogovornega jezika) tudi knjižni jezik (pogovorni/zborni); uzaveščajo si rabo knjižnega in neknjižnega jezika v raznih govornih položajih.
4. Učenci so motivirani za vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje in govorjenje ter branje in pisanje); ker je v prilagojenem

izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom v prvem triletju poudarek na poslušanju in govorjenju, se v drugem triletju delež branja in pisanja povečuje drseče in postopno, glede na zmožnosti in napredek učencev. Te dejavnosti jim omogočajo spoznavanje sebe in sveta ter zadovoljujejo osnovne čustvene in družbene potrebe. Ob izkušnjah spoznavajo, da njihovo obvladovanje povečuje njihovo zmožnost delovanja v lastnem okolju ter spoznavanja in izražanja predmetnega, duhovnega in domišljjskega sveta.

Poslušajo in v drugi polovici obdobja tudi berejo svoji starosti in individualnim sporazumevalnim zmožnostim ustrezna neumetnostna besedila.

5. Z govorno dejavnostjo miroljubno rešujejo napetosti in spore v različnih življenjskih položajih; s tem si krepijo samozavest in zmožnost spoštovanja drugačnega mnenja.

6. Neumetnostna besedila poslušajo in berejo čim bolj razmišljujoče: s pomočjo učitelja povzamejo bistvene podatke ali najdejo zaželeni podatek, s pomočjo učitelja izluščijo temeljne vrednote in se tako učijo presojudati besedila, svoje mnenje pa skušajo utemeljiti.

7. Učenci ob učiteljevi spodbudi in pomoči ohranjajo in razvijajo zanimanje za poslušanje (in branje) umetnostnih besedil. Poslušajo učiteljevo pripovedovanje umetnostnega besedila, berejo ob učiteljevi pomoči (t. i. skupno branje), krajša umetnostna besedila berejo tudi samostojno. Razvijajo zanimanje za sprejemanje poezije, proze in dramatike. Gledajo risanke in filme; razlikujejo risanko/igrani film od dokumentarnega filma.

B) FUNKCIONALNI CILJI

1. Učenci začenjajo uporabljati/uporabljajo pisni jezik za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in zabavo:

- seznanjajo se z zapisanimi besedili,
- vadijo pisanje tiskanih črk in se učijo pisanja pisanih črk,
- vadijo pisanje ter spontano in vodeno izražanje s pisanjem,
- vadijo samostojno pisanje.

2. Sodelujejo v pogovorih in usvajajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja. S sogovorci se pogovarjajo v slovenskem jeziku. Krepijo si samozavest in zmožnost spoštovanja drugačnega mnenja.

3. Sprejemajo svoji starosti ustrezna neumetnostna besedila, jih z učiteljevo pomočjo razčlenjujejo in tvorijo podobna besedila:

- poslušajo (in gledajo) govornjena/glasno brana/ekranizirana neumetnostna besedila ter govorno nastopajo,
- berejo in z učiteljevo pomočjo razčlenjujejo kratka neumetnostna besedila ter pišejo podobna besedila.

4. Učenci sprejemajo in doživljajo svoji starosti ustrezna umetnostna besedila:

- **poslušajo učiteljevo branje in pripovedovanje poezije in proze,**
- **razvijajo sposobnost gledanja, razumevanja in vrednotenja dramatike,**
- vsako leto vidijo vsaj eno gledališko predstavo, film ali risanko,
- poslušajo in doživljajo radijsko igro (že poznano besedilo),
- **učenci se izražajo** (z likovnim ter ustnim in pisnim ustvarjalnim in poustvarjalnim izražanjem),
- **o domišljijem svetu, ki so ga ustvarili na podlagi literarnih besedilnih vzorcev,**
- **o svojem doživljanju literature.**

V pogovoru z učiteljem upovedujejo svoje domišljajske svetove in pripovedujejo o svojih literarnoestetskih izkušnjah.

Recitirajo, pripovedujejo in dramsko oblikujejo literaturo.

5. Razvijajo zmožnost logičnega mišljenja ter poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno zmožnost

6. Z učiteljem/med seboj se pogovarjajo o svojem jezikovnem okolju.

C) IZOBRAŽEVALNI CILJI

1. Spoznavajo ustaljeni sistem slovenske pisave.

2. Učenci spoznavajo in utrjujejo pri madžarščini pridobljene prve jezikoslovne in literarnoteoretske pojme, in sicer na ravni razumevanja in rabe jezikoslovnih in literarnoteoretskih izrazov (z zamikom jih pridobivajo pri slovenščini).

3. Spoznavajo besedila in avtorje slovenske književnosti.

4. Spoznavajo prve književne pojme/izraze in jih prepoznavajo (v primerih učiteljeve rabe).

3 OPERATIVNI CILJI

3.1 RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH IN IZOBRAŽEVALNIH CILJEV V PRVEM TRILETJU (PO RAZREDIH) TER PREDLAGANA UMETNOSTNA BESEDILA

A) RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH CILJEV

Učitelj načrtuje cilje – dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.

1 Učenci spoznavajo in začenjajo uporabljati slovenski pisni jezik za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in zabavo.

1.	2.	3.
1. Poslušajo različne zvoke, posamezne besede in povedi:		
1.1 Poslušajo različne zvoke; navajajo njihov izvir/pomen ter jih gibalno, ritmično, likovno in glasovno izražajo.		
		1.2 Poslušajo in razumejo posamezne besede, v besedah prepoznavajo in ponavljajo: a) začetni/končni glas ter navajajo besede na isti začetni/končni glas.
		1.3 Prepoznajo zvoke, glasove, črke in sklope, značilne za slovenščino (č, ž, š, s, a, lj, nj), ki se od zapisa v madžarščini razlikujejo.
2. Seznanjajo se z zapisanimi besedami:		
2.1 Listajo po knjigi/časopisu/reviji ipd. ter ločujejo in prepoznavajo slikovni in črkovni del.		2.1 Listajo po knjigi/časopisu ter ločujejo in prepoznavajo črke, značilne za slovenščino. Vadijo glasno branje tiskanih besed, posnemajo učiteljev zgled.

<p>2.2 Ob slikah/ilustracijah sledijo manj zahtevnemu govorjenemu/glasno branemu besedilu.</p> <p>2.3 »Glasno berejo« slike/ilustracije.</p> <p>2.4 Iz časopisa/revije izrezujejo slike, ki se navezujejo na tematiko, o kateri se pogovarjajo.</p>	<p>2.5 Prepoznavajo nekatere črke in nekatere besede (npr. svoje ime, ime sošolca ipd.).</p>
	<p>3. Se učijo, vadijo začetno pisanje (če je potrebno glede na dejavnosti, pridobljene pri pouku materinščine):</p> <p>a) glasove zapisujejo z ustreznimi velikimi in malimi tiskanimi črkami, in sicer po dogovorjeni smeri, obliki in velikosti,</p> <p>b) vadijo zapisovanje tistih slovenskih glasov, ki se od zapisa v madžarščini razlikujejo (č, ž, š, s, a).</p>
<p>4. Spontano in prek igre se uvajajo v izražanje pomena; se učijo izražati pomen z risanjem:</p> <p>4.1 Opazujejo like/predmete in jih na osnovi enakosti/podobnosti razvrščajo v skupine; povedo, v čem so si enaki/podobni/različni.</p> <p>4.2 Izrazijo pomen povedi z risanjem ali ga narekujejo učitelju.</p> <p>4.3 Narišejo povedi ali pa jih narekujejo učitelju.</p>	<p>4. Spontano, prek igre se učijo izražati pomen s pisanjem:</p> <p>4.4 V zapisani besedi zaznamujejo enake črke, v besednih parih pa različne.</p> <p>4.5 Spontano prerisujejo oz. sami napišejo črke ter jih povezujejo z glasovi.</p> <p>4.6 Napišejo svoje ime oz. besede, ki jih poznajo.</p> <p>4.7 Opazujejo in primerjajo črke v slovenščini s črkami v madžarščini. Ugotavljajo podobnosti in razlike v zapisu glasov.</p>

2 Učenci sodelujejo v pogovorih ter usvajajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja in se s sogovorci pogovarjajo v slovenskem jeziku.

1.	2.	3.
1. Pridobivajo si zaupanje do novega okolja.		
<p>2. Razvijajo pripravljenost za pogovarjanje s sošolci in učiteljem:</p> <p>Pogovarjajo se med seboj, z učiteljem in drugimi sogovorci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - seznanjajo se s preprostimi govornimi obrazci in jih utrjujejo, - začnejo pogovor oz. se smiselno odzovejo na govorjenje drugega. 		
<p>3. Spoznavajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja v slovenskem jeziku, ki so jih predhodno že pridobili pri pouku materinščine.</p> <p>3.1 Spoznavajo spoštljive odgovore oseb (<i>gospa/gospod</i> nam. <i>teta/stric</i>); v pogovorih skušajo uporabljati ustrezne odgovore.</p> <p>3.2 Spoznavajo tikanje in vikanje ter okoliščine za tikanje oz. vikanje; v pogovorih skušajo uporabljati ustrezno različico.</p> <p>3.3 Spoznavajo, kdaj in koga se pozdravi; v pogovoru uporabljajo ustrezne pozdrave.</p> <p>3.4 Spoznavajo, kdaj in kako se koga prosi; v pogovorih uporabljajo vljudnostni izraz <i>prosim</i>.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px auto; width: 80%;"> <p>Ob učiteljevi pomoči navedejo osnovne/več povedi za dano zapoved/prepoved. Ob učiteljevi pomoči ugotavljajo, da lahko isto zapoved/prepoved izrazijo na razne načine. Navedeni povedi predvidijo tvorca in naslovnika.</p> </div> <p>3.5 Spoznavajo in doživljajo, kdaj in kako se komu za kaj zahvali; v pogovorih uporabljajo vljudnostni izraz <i>hvala</i>.</p> <p>3.6 Spoznavajo in doživljajo, kdaj in kako se komu za kaj opraviči; v pogovorih uporabljajo vljudnostni izraz <i>oprosti</i>.</p> <p>3.7 Spoznavajo in doživljajo, kdaj in kako se komu izreče voščilo. Ob učiteljevi pomoči sošolcem, učitelju in drugim ob prazniku ustrezno voščijo.</p>		
<p>4. V igri vlog vadijo pogovarjanje z različnimi sogovorci, pri tem upoštevajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja v vsakdanjih življenjskih situacijah.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;"> <p>4.1 Ob učiteljevem usmerjanju se pogovarjajo o uprizorjenem pogovoru (npr. prepoznajo/presodijo ustreznost besedne govorice obeh sogovorcev, njuno vljudnost, njuno nebesedno govorico ipd.).</p> </div> <div style="width: 45%;"> <p>4.2 Ob učiteljevi pomoči in usmerjanju v igri vlog vadijo pogovarjanje po telefonu (upoštevajo posebnosti pogovarjanja po telefonu, npr. pozdrav, predstavitev).</p> </div> </div>		

3 Učenci sprejemajo, razčlenjujejo in tvorijo svoji starosti ter sporazumevalnim zmožnostim ustrezna neumetnostna besedila.

3.1 Učenci poslušajo in razčlenjujejo govorjena/glasno brana/ekranizirana neumetnostna besedila ter govorno nastopajo.

1.	2.	3.
<p>1. Poslušajo svoji starosti in ustrezno razviti sporazumevalni zmožnosti primerna krajša glasno brana/posneta besedila.</p> <p>2. Poslušajo (in gledajo):</p> <ul style="list-style-type: none"> - poljudnoznanstvena besedila, povezana s temami spoznavanja okolja (npr. predstavitev ter opis osebe, njenega življenja in dela; opis prostora, stavbe in poti; opis živali in njenega življenja; opis predmeta). - novice o aktualnih/zanimivih dogodkih. <p>Pred poslušanjem:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) se seznanijo s pomenom novih, manj znanih besed/besednih zvez, bistvenih za razumevanje poslušanega besedila. <p>Po poslušanju:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) ob učiteljevi pomoči in spodbudi odgovarjajo na učiteljeva ustna vprašanja o bistvenih podatkih, povedo svoje mnenje o besedilu (npr. ali se jim zdi zanimivo ali ne, resnično ali ne, ali so podatki zanje novi ali ne, ali so osebe ravnale prav ali ne, pošteno ali ne ipd.). <p>3. Govorno nastopajo.</p> <p>3.1 Pridobivajo si zaupanje do novega okolja ter razvijajo pripravljenost za govorno nastopanje pred razredom/skupino.</p> <p>3.2 Govorno nastopajo z vnaprej pripravljeno temo ob učiteljevih vprašanjih, spodbudah in zgledih (in slikovnem gradivu):</p> <ul style="list-style-type: none"> - predstavijo, opišejo in označijo sebe, - opišejo svojo najljubšo žival/igračo in utemeljijo svojo izbiro, - opišejo osebo/žival/predmet na sliki, - povedo kaj delajo čez dan in kaj radi delajo, ter pojasnijo zakaj. <p>Pred govornim nastopom z učiteljevo pomočjo vadijo za nastop.</p> <p>Med govornim nastopom pazijo, da govorijo čim bolj razločno, naravno in zborna.</p>		

3.2 Učenci berejo in razčlenjujejo zapisana neumetnostna besedila ter tvorijo podobna besedila.

3.2.1 Učenci berejo pozivna in povezovalna besedila ter jih tudi pišejo.

1.	2.	3.
<p>1. »Berejo« naslikane zapovedi, prepovedi in opozorila iz svojega okolja (npr. prometne znake in druge preproste piktograme).</p> <p>Po večkratnem »branju« ob učiteljevi pomoči in vprašanjih:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) povedo, kaj piktogram sporoča, b) povedo, kako je ob njem treba ravnati, kje ponavadi stoji. 		

<p>2. Ob pomoči učitelja narišejo piktograme iz svojega okolja ter se o njih pogovarjajo</p>	<p>2. Učitelju narekujejo zapovedi/prepovedi/opozorila iz svojega okolja in se o njih pogovarjajo.</p>
---	---

3.2.2 Učenci berejo prikazovalna besedila ter jih tudi pišejo.

<p>1. »Berejo« naslikana in kratka tiskana obvestila iz svojega okolja (piktograme in napise).</p>	
<p>Po večkratnem »branju« ob učiteljevi pomoči:</p> <p>a) povedo, kaj piktogram/napis sporoča, b) kako je ob njem treba ravnati, kje ponavadi stoji.</p>	
<p>2. Ob učiteljevi pomoči narišejo piktograme iz svojega okolja: - predstavijo jih sošolcem ter se o njih pogovarjajo.</p>	
	<p>3. Učitelju narekujejo napise/obvestila iz svojega okolja.</p> <p>Predstavijo jih sošolcem ter se o njih pogovarjajo.</p>

4 Učenci sprejemajo, interpretirajo in poustvarjajo umetnostna besedila, primerna njihovim različno razvitim jezikovnim zmožnostim v slovenščini.

4.1 Učenci sprejemajo umetnostna besedila.

4.1.1 Učenci opazujejo (poslušajo in gledajo) umetnostna besedila.

1.	2.	3.
<p>1. Razvijajo zmožnost poslušanja umetnostnega besedila in spremljanja (gledanja) lutkovne in gledališke predstave ter filma. Ob poslušanju besedilo v mislih dopolnijo s svojimi domišljjskimi podobami in ga povezujejo s svojim izkustvenim in čustvenim svetom.</p>		
<p>2. Prepoznajo nastopajoče osebe in jih opišejo.</p>		
<p>3. Razvijajo sposobnost za identifikacijo z eno izmed književnih oseb.</p>		
<p>1) V mislih oblikujejo <i>svojo</i> domišljjskočutno podobo književne osebe. Podatke iz besedila dopolnijo s podobami iz vsakdanje izkušnje ter domišljjskimi podobami, ki izvirajo iz poslušanja oz. gledanja drugih umetnostnih del. Najdejo podobnost med seboj in književno osebo (= vrata za identifikacijo).</p>		
		<p>2) Besedilno stvarnost opazujejo s svojega zornega kota.</p>

- 3) Zaznavajo tiste **motive za ravnanje književnih oseb**, ki jih poznajo iz lastne izkušnje.

4. Razvijajo sposobnosti doživljanja in razumevanja besedilne stvarnosti.

- 1) V mislih oblikujejo domišljjskočutno predstavo **dogajalnega prostora**, tako da povežejo besedilo s prostori, ki jih poznajo iz svojega življenja in drugih umetnostnih besedil (pri materinščini).
- 2) Prepoznavajo dva časa: danes in nekoč. Sledijo časovno zaporednemu toku dogodkov.
- 3) Začenjajo zaznavati mejo med domišljjskim in realnim v besedilu.
- 4) Posamezne literarne motive sprejemajo kot zaključene celote.
- 5) Razumejo, da je avtor besedila nekdo drug kot tisti, ki jim ga pripoveduje (učitelj).

5. Književne zvrsti in vrste

Ob imenu književne vrste in po poslušanju nekaj povedi (verzov) si prikličejo v spomin svoje literarnoestetske izkušnje s *to* literarno vrsto.

5.1 Poezija

- 1) Zaznavajo in doživljajo **zvočnost pesmi** ob poslušanju interpretativnega branja pesmi (učiteljevo branje, poslušanje posnetka).
- 2) Ob poslušanju branja pesmi in poslušanju recitacije zaznavajo **ritem** pesmi.
- 3) Recitirajo (zapojejo uglasbeno) pesem (lahko jo ponazorijo tudi z gibi).
- 4) Odzivajo se na **čustvene sestavine** besedila in ga označujejo na podlagi lastnega doživetja ob poslušanju (vesel, žalosten ipd.).

5.2 Proza

Ob poslušanju branja prepoznavajo/»berejo« **pravljice**, ki jih poznajo že od doma, iz vrtca (slikanice, ilustrirane pravljice).

Npr. *Grimm: Rdeča kapica*
Ljudska: Volk in sedem
Kozličkov

Prepoznavajo značilnosti **pravljice**:
formalni začetek in konec,
preteklik, književne osebe,
elemente čudežnosti.

Npr. *Grimm: Sneguljčica*
E. Peroci: Muca
Copatarica

5.3 Dramatika

- 1) Ogledajo si **gledališko predstavo** in **lutkovno predstavo** (lahko tudi na video posnetku).
 - 2) Prepoznavajo glavne osebe, zaznavajo in doživljajo dogajalni prostor gledališča in druge prvine gledališkega dogodka. Razumejo potek dogajanja v predstavi.
 - 3) Ogledajo si risanke, upovedujejo zgodbo. Pripovedujejo o risankah. Ogledajo si risanko, posneto po literarni predlogi in pri tem spoznavajo značilnosti medijev.
 - 4) Ogledajo si otroški film.
- 5) Spoznavajo razlike med risanko in filmom.

4.1.2 Učenci berejo umetnostna besedila.

1.	2.	3.
1. Ob učiteljevi pomoči skušajo brati zgodbo ob znani slikanici, "berejo" ilustracije in posamezne dele besedila ter pesmi, ki so se jih ob večkratnem poslušanju že naučili na pamet.		
2. Razvijajo zmožnost za identifikacijo z eno izmed književnih oseb:		
1) Poiščejo podobnosti med književno osebo in seboj (identifikacijska vrata).		
2) Prepoznajo »dobre« in »slabe« književne osebe.		
3. Razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja besedilne stvarnosti.		
		1) V mislih si oblikujejo domišljjskočutno predstavo dogajalnega prostora .
		2) Prepoznavajo le dva časa: <i>danes</i> in <i>nekoč</i> . Sledijo časovno zaporednemu toku dogodkov.
		3) Sprejemajo posamezne literarne motive kot zaokrožene celote.
4. Književne zvrsti in vrste		
4.1 Poezija		
1) Učenci zaznavajo zvočnost pesmi.		
2) Zaznavajo ritem pesmi.		

- 3) Ustrezno reagirajo na čustvene sestavine besedila (vesela/žalostna pesem).
- 4) S pomočjo učitelja razumejo sporočilnost oziroma **temo** besedila.

4.2 Proza

Ob vnovičnem poslušanja glasnega branja odraslih »berejo« bogato ilustrirane pravljice, ki jih že poznajo.

4.3 Dramatika

Ob pomoči učitelja uprizorijo besedilo, s tem pa besedno umetnino nadgradijo z gledališkimi izraznimi sredstvi (izdelava lutk, dramatizacija, igra vlog).

4.2 Učenci poustvarjajo in interpretirajo umetnostna besedila.

4.2.1 Učenci govorno poustvarjajo in interpretirajo umetnostna besedila.

1.	2.	3.
<p>1. Razvijajo zmožnost doživljanja leposlovja</p> <p>Zavedajo se, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - govorijo o stvarnosti. 		
<p>2. Razvijajo zmožnost identifikacije. O književni osebi govorijo kot o sebi.</p>		
<p>3. Razvijajo zmožnost izražanja o besedilni stvarnosti.</p> <p>Ob učiteljevi pomoči skušajo povedati, kako so si predstavljali književne osebe in svoje predstave primerjajo s predstavami sošolcev.</p> <p>Ob učiteljevi pomoči skušajo povedati, kako so si predstavljali književni prostor in primerjajo svoje predstave s predstavami sošolcev.</p> <p>Ob učiteljevi pomoči govorno obnavljajo zgodbo tako, kot so jo slišali.</p>		
<p>4. Književne zvrsti in vrste</p>		
<p>4.1 Poezija</p> <p>Ustvarjajo zvoke z jezikovnimi in nejezikovnimi sredstvi.</p> <p>Ob učiteljevi pomoči ponavljajo izrazita ritmična besedila. Memorirajo in deklamirajo pesmi s pravnimi rimami.</p>		
		<p>Ob učiteljevi pomoči prepoznavajo besede, ki se rimajo.</p> <p>Ob pomoči skušajo tvoriti</p>

rimane verze tako, da dopolnjujejo manjkajoče rime na koncu verza.

Ob učiteljevi spodbudi si izmišljajo **nove besede** (tudi nesmiselnice); besede daljšajo in krajšajo.

4.2 Proza

Ob učiteljevi pomoči skušajo pripovedovati **pravljice**, ki so jim jih brali odrasli, ali si izmišljajo svoje.

4.3 Dramatika

Ob pomoči učitelja sodelujejo v igri vlog in izdelajo lutke. Ob pomoči skupinsko dramatizirajo pravljico ali drugo prozno besedilo.

Npr. *Grimm: Rdeča kapica*

Npr. *G. Vitez: Zrcalce*

Npr. *H. C. Andersen: Grdi raček*

Neposredno po branju oziroma po ogledu **gledališke ali lutkovne predstave** ali poslušanju **radijske igre** ob spodbudi učitelja izražajo svoje razumevanje besedila.

4.2.2 Učenci pisno poustvarjajo in interpretirajo umetnostna besedila.

1.	2.	3.
1. Razvijajo zmožnost za identifikacijo.		
Poskušajo izraziti domišljjske svetove tako, da postavljajo sami sebe za osrednjo književno osebo oziroma projicirajo svoje lastnosti v vrstnika, žival, predmet. Tako si utrjujejo stališče, da književnost govori o zanimivih stvareh, ki so jim blizu in so pomembne.		
2. Razvijajo zmožnost izražanja besedilne stvarnosti.		
1) Narišejo svojo domišljjskočutno predstavo besedilne stvarnosti.		
2) Ob učiteljevi pomoči rišejo domišljjskočutno predstavo književnega prostora.		
3) Ob učiteljevi pomoči obnavljajo zgodbo, dogajanje prikazujejo s pomočjo sličic, niza sličic (strip) in sheme dogajanja.		
3. Književne zvrsti in vrste		
3.1 Poezija		
Ob učiteljevem zgledu in pomoči razvijejo občutek za zvočnost jezika.		

Razumevanje tematike besedila izražajo z ilustriranjem pesmi.

3.2 Proza

Ob učiteljevi pomoči »pišejo« pravljice tako, da nizajo sličice, ki upodabljajo dogajanje.

3.3 Dramatika

Po ogledu gledališke ali lutkovne predstave na različne neverbalne načine izražajo razumevanje besedila (risanje, oponašanje glasu, gibov ipd. junakov).

Rišejo prizore iz dramskega besedila.

5 Učenci pri govorjenju razvijajo zmožnost logičnega mišljenja, svojo poimenovalno, upovedovalno in pravorečno zmožnost, s pisnimi vajami pa tudi pravopisno zmožnost.

1.	2.	3.
1. Bogatijo si besedni zaklad.		
1.1 Spoznavajo in poimenujejo osebe, živali, rastline, predmete okrog sebe, iz okolja, na sliki.		1.2 Besedam iščejo protipomenke. 1.3 Po analogiji tvorijo manjšalnice/ljubkovalnice. 1.4 Po analogiji tvorijo ženski par moškemu.
2. Opazujejo bitja/predmete (na sliki).		
2.1 Ugotavljajo njihovo število/količino ter povedo, koliko jih je in česa je enako/več/manj; pri tem vadijo izražanje količine z glavnimi števnikami oziroma prislovi mere (npr. malo/veliko).		
2.2 Določijo jim vrstni red in povedo, kaj je prvo, drugo ...; pri tem vadijo pravilno rabo vrstilnih števnikov.		
2.3 Primerjajo njihove lastnosti ter povedo, kaj je večje/manjše oz. večje/največje.		
2.4 Ugotavljajo njihov položaj in povedo: <ul style="list-style-type: none">- kaj je zgoraj/spodaj, levo/desno, spredaj/zadaj,- kje je kaj; pri tem vadijo izrekanje prostorskih razmerij z ustreznimi predlogi (npr. <u>v</u>, <u>na</u>, <u>pod</u>, <u>nad</u>).		

3. Opazujejo konkretni dogodek ali slike dejanj istega dogodka:

3.1 Povedo, katero dejanje se dogaja med njihovim govorjenjem, katero se je zgodilo pred govorjenjem in katero se bo po njem; pri tem vadijo:

- rabo časovnih prislovov zdaj/prej/potem, danes/včeraj/jutri,
- rabo glagolskih časovnih oblik (sedanjika, preteklika, prihodnjika).

4. Vadijo razločno in naravno govorjenje ter se postopno navajajo na zborna izreko.

6. Učenci se z učiteljem/med seboj pogovarjajo o svojem jezikovnem okolju.

1.	2.	3.
	<ol style="list-style-type: none">1. Pogovarjajo se o tem:<ul style="list-style-type: none">- kaj delamo ljudje z besedami/besednim jezikom,- kako/s čim vse si ljudje še lahko sporočamo,- kako si sporočila posredujejo živali.2. Pogovarjajo se o tem, s kom, kje, kdaj se sporazumevajo v slovenskem jeziku.3. Sporočila izrazijo z nebesednimi znamenji.	

**B) RAZČLENITEV IZOBRAŽEVALNIH CILJEV
Z VSEBINAMI**

1.	2.	3.
	<ol style="list-style-type: none">1. Učenci vedo, da govorni tok lahko členimo na majhne enote (glasove) in da črke predstavljajo glasove.2. Učenci vedo, da pišemo od leve proti desni, od zgoraj navzdol ter s presledki med besedami.	

3. Ob učiteljevi rabi učenci spoznavajo naslednje izraze:

- | | | |
|---------------------|---------------------------------|-------------------------------|
| - beseda, | - črka, | - poved, |
| - pesem, pravljica, | - glas, | - pika, |
| - film, risanka, | - materni, drugi in tuji jezik, | - pozdrav, voščilo, čestitka, |
| - lutkovna igra, | - pesnik/pisatelj, | - igralec/igralka, |
| | - naslov, | - oder, |
| | | - gledališče. |

C) PREDLAGANA UMETNOSTNA BESEDILA – 1.

TRILETJE

1.	2.	3.
PESNIŠTVO		
<ul style="list-style-type: none"> - A. Černež: <i>Bele snežinke, Rak, Orjemo, orjemo</i> - I. Gruden: <i>Pesmica o čričku, Jožek ima hiško</i> - T. Pregl: <i>Uspavanka, Mama v vrtcu</i> - O. Župančič: <i>Rac, rac, racman, kam racaš, Zvonovi</i> - L. Novy: <i>Pika-poka</i> - Ljudske: <i>Jurček orje, Katarina Barbara</i> - Barbara Menart Senica: <i>Zobek</i> <p><u>Antologije:</u> <i>Pojte, pojte, drobne ptice</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - N. Grafenauer: <i>Sam</i> - S. Kosovel: <i>Kje?</i> - M. Košuta: <i>Lestev in sirček</i> - S. Makarovič: <i>Jaz sem jež</i> - B. Rudolf: <i>Huda mravljica</i> - G. Strniša: <i>Dedek jež</i> - M. Bor: <i>Srna</i> - O. Župančič: <i>Kadar se ciciban joče</i> - M. Voglar: <i>Dežek, Kostanjček</i> - B. Štampe Žmavc: <i>Kako zrastejo dnevi</i> <p><u>Antologije:</u> <i>Malčkipalčki</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - N. Grafenauer: <i>Pedenjped</i> - S. Kosovel: <i>Večer</i> - K. Kovič: <i>Zdravilo</i> - N. Maurer: <i>Tri luže, Zlati copati</i> - F. Milčinski: <i>Kekčeva pesem</i> - T. Pavček: <i>Juri Muri v Afriki</i> - J. Stritar: <i>Žabja svatba</i> - B. Štampe Žmavc: <i>Opravičilo</i> - Ljudska: <i>Kaj sem prisluži, Pleši, pleši črni kos</i> <p><u>Antologije:</u> <i>Sončnica na rami, Primi pesmico za rep</i></p>

1.	2.	3.
PROZA		
<ul style="list-style-type: none"> - K. Kovič: <i>Maček Muri</i> - E. Peroci: <i>Muca Copatarica</i> - V. Brest: <i>Prodajamo za gumbe (Čarovnik Ujtata)</i> - D. Zajc: <i>Leteča hišica</i> - Ljudske: <i>Mojca Pokrajculja, Hvaležni medved</i> - S. Makarovič: <i>Sapramiška</i> - J. in W. Grimm: <i>Rdeča kapica, Volk in sedem kozličkov,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - S. Makarovič: <i>Sovica Oka, Papagaj in sir, Zajček gre na luno, Razvajeni vrabček, Pod medvedovim dežnikom, Jazbec in ovčka,</i> - D. Kette: <i>Šivilja in škarjice</i> - L. Suhodolčan: <i>Kuža Luža, Cepecepatavček, Krojaček Hlaček</i> - E. Peroci: <i>Hišica iz kock</i> - P. Zidar: <i>Barbarin dežnik</i> - J. in W. Grimm: <i>Sneguljčica, Trnuljčica, Pepelka</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - E. Peroci: <i>Moj dežnik je lahko balon</i> - K. Kovič: <i>Pajacek in punčka</i> - V. Zupan: <i>Plašček za Barbaro</i> - S. Makarovič: <i>Pekarna Miš-maš</i> - S. Vegri: <i>Jure Kvak-kvak</i> - Ljudske: <i>Tri botre lisičice, Janček Ježek</i> - H. C. Andersen: <i>Kraljična na zrnu graha, Vžigalnik Grdi raček, Palčica</i>

- K. Erben: <i>Lonček, kuhaj!</i>	- G. Vitez: <i>Zrcalce</i> - M. Leef: <i>Zgodba o Ferdinandu</i>	
<u>Za branje v nadaljevanjih:</u> - <i>Babica pripoveduje</i> (slovenske ljudske pripovedi) - <i>Grimmove pravljice</i>	<u>Za branje v nadaljevanjih:</u> - S. Makarovič: <i>Miška spi</i> - <i>Grimmove pravljice</i>	<u>Za branje v nadaljevanjih:</u> - S. Makarovič: <i>Sapramiška</i> - L. Suhodolčan: <i>Krojaček Hlaček</i> - J. Ribičič: <i>Miškolin</i> - <i>Mama Bršljanka</i> (svetovne ljudske pripovedi)
DRAMATIKA - S. Makarovič: <i>Volk in sedem kozličkov</i>	- F. Milčinski: <i>Zvezdica Zaspanka</i>	- K. Brenkova: <i>Zajček se je izgubil</i> - B. A. Novak: <i>Mala in velika Luna</i>

3.2 RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH IN IZOBRAŽEVALNIH CILJEV V DRUGEM TRILETJU (PO RAZREDIH) TER PREDLAGANA UMETNOSTNA BESEDILA

A) RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH CILJEV

Učitelj načrtuje cilje – dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.

1 Učenci spoznavajo in začenjajo uporabljati slovenski pisni jezik za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in zabavo.

4.	5.	6.
<p>1. Poslušajo posamezne besede, povedi:</p> <p>1.1 Poslušajo posamezne besede; v besedah prepoznavajo in ponavljajo:</p> <p>a) začetni/končni glas ter navajajo besede na začetni/končni glas, b) začetni/končni zlog ter navajajo besede na začetni/končni zlog.</p> <p>1.2 Prepoznajo zvoke, glasove, črke in sklope, značilne za slovenščino (č, ž, š, s, a, lj, nj), ki se od zapisa v madžarščini razlikujejo.</p> <p>1.3 Poslušajo posamezne povedi ter prepoznavajo in navajajo: a) začetek in konec povedi, b) zaporedje in število besed v povedi.</p>		
<p>2. Seznanjajo se z zapisanimi povedmi, kratkimi besedili:</p> <p>2.1 Listajo po knjigi/časopisu/reviji ipd. ter ločujejo in prepoznavajo črke, značilne za slovenščino. Vadijo glasno branje tiskanih</p> <p>a) začetni/končni zlog ter navajajo besede na začetni/končni zlog, b) zloge in njihovo zaporedje, c) glasove in njihovo zaporedje.</p> <p>2.1 Vadijo glasno branje: a) vezavo glasov v besede glaskujejo in zlogujejo, b) knjižno branje črk ob učiteljevi pomoči (posebno e, o, a, l, v, r).</p>		

<p>besed, posnemajo učiteljev zgled.</p> <p>2.2 Vadijo tudi glasno branje zelo kratkih, preprostih povedi.</p> <p>3. Se učijo, vadijo začetno pisanje (če je potrebno glede na dejavnosti, pridobljene pri pouku materinščine):</p> <p>a) glasove zapisujejo z ustreznimi velikimi in malimi tiskanimi črkami, in sicer po dogovorjeni smeri, obliki in velikosti,</p> <p>b) vadijo zapisovanje tistih slovenskih glasov, ki se od zapisa v madžarščini razlikujejo (č, ž, š, s, a).</p> <p>Vadijo in utrjujejo zapisovanje tistih glasov in sklopov, ki se od zapisa v madžarščini razlikujejo in jim delajo težave.</p>	<p>2.2 Vadijo tekoče in pravilno glasno in tiho branje kratkih tiskanih in pisanih besedil.</p> <p>2.3 Pri glasnem branju povedi, kratkih besedil ob učiteljevem zgledu vadijo:</p> <p>a) knjižno branje črk,</p> <p>b) knjižno naglaševanje besed,</p> <p>c) rabo končnih ločil in vejice z ustrežno intonacijo.</p> <p>3.1 Vadijo in utrjujejo pisanje:</p> <p>a) glasove zapisujejo z ustreznimi malimi in velikimi pisanimi črkami; predvsem tiste, ki se razlikujejo od zapisa v madžarščini,</p> <p>b) izboljšujejo natančnost, hitrost, tekočnost in estetskost pisave.</p>
<p>4. Spontano in vodeno se učijo izražati pomen s pisanjem:</p> <p>4.1 Za vajo prepisujejo s table/knjige kratke besede.</p> <p>4.2 V zapisani besedi zaznamujejo enake črke, besednih parih pa različne.</p> <p>4.3 Spontano prerisujejo oz. sami napišejo črke ter jih povezujejo z glasovi.</p> <p>4.4 Napišejo svoje ime oz. besede, ki jih poznajo.</p> <p>4.5 Opazujejo in primerjajo črke v slovenščini s črkami v madžarščini. Ugotavljajo podobnosti in razlike v zapisu</p>	<p>4. Vadijo samostojno pisanje.</p> <p>4.1 Prepisujejo (s table/knjige) krajša besedila, tudi z dopolnjevanjem.</p> <p>4.2 Sledijo krajšemu besedilnemu nareku.</p> <p>4.3 Zapisujejo svoje misli ter občutke s pomočjo učitelja.</p>

glasov.

4.6 Sledijo počasnemu (za vajo) nareku krajših besed in enostavnih povedi.

4.7 Besede, povedi prebirajo s pomočjo učitelja zato, da bi preverili/popravili/izboljšali zapis.

2 Učenci sodelujejo v pogovorih ter usvajajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja in se s sogovorci pogovarjajo v slovenskem jeziku.

4.	5.	6.
1. Pridobivajo si zaupanje do novega okolja.		
2. Razvijajo pripravljenost za pogovarjanje s sošolci in učiteljem. Pogovarjajo se med seboj, z učiteljem in drugimi sogovorci: <ul style="list-style-type: none">- seznanjajo se s preprostimi govornimi obrazci in jih utrjujejo,- ob učiteljevi spodbudi začnejo pogovor oz. se smiselno odzovejo na govorjenje drugega.		
3. Spoznavajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja v slovenskem jeziku, ki so jih predhodno že pridobili pri pouku materinščine. 3.1 Spoznavajo spoštljive odgovore oseb (<i>gospa/gospod</i> namesto <i>teta/stric</i>); v pogovorih uporabljajo ustrezne odgovore. Spoznavajo tikanje in vikanje ter okoliščine za tikanje oz. vikanje; v pogovorih skušajo uporabljati ustrezno različico. 3.2 Spoznavajo kdaj in kako se koga pozdravi. 3.3 Ob učiteljevi pomoči navedejo osnovne/več povedi za dano zapoved/prepoved. Ob učiteljevi pomoči ugotavljajo, da lahko isto zapoved/prepoved izrazijo na razne načine. Navedeni povedi predvidijo tvorca in naslovnika. Spoznavajo in doživljajo, kdaj in kako se komu izreče priznanje. Z učiteljevo pomočjo sošolcem in drugim izrekajo priznanje/čestitke za njihove dosežke.		
4. V igri vlog vadijo pogovarjanje z različnimi sogovorci, pri tem upoštevajo temeljna načela		

dialoškega sporazumevanja v vsakdanjih življenjskih situacijah.

4.1 Ob učiteljevem usmerjanju se pogovarjajo o uprizorjenem pogovoru (npr. prepoznajo/presodijo ustreznost besedne govorice obeh sogovorcev, njuno vljudnost, njuno nebesedno govorico ipd.).

4.2 Ob učiteljevi pomoči in usmerjanju v igri vlog vadijo pogovarjanje po telefonu (upoštevajo posebnosti pogovarjanja po telefonu, npr. pozdrav, predstavitev)

3 Učenci sprejemajo, razčlenjujejo in tvorijo svoji starosti ter sporazumevalnim zmožnostim ustrezna neumetnostna besedila.

3.1 Učenci poslušajo in razčlenjujejo govornjena/glasno brana/ekranizirana neumetnostna besedila ter govorno nastopajo.

4.	5.	6.
<p>1. Poslušajo svoji starosti in ustrezno razviti sporazumevalni zmožnosti primerna krajša glasno brana/posneta besedila.</p> <p>2. Poslušajo (in gledajo):</p> <ul style="list-style-type: none">- poljudnoznanstvena besedila, povezana s temami spoznavanja okolja (npr. predstavitev ter opis osebe, njenega življenja in dela; opis prostora, stavbe in poti; opis živali in njenega življenja; opis predmeta),- novice o aktualnih/zanimivih dogodkih. <p>Pred poslušanjem:</p> <ul style="list-style-type: none">a) se seznanijo s pomenom novih, manj znanih besed/besednih zvez, bistvenih za razumevanje poslušanega besedila. <p>Po poslušanju:</p> <ul style="list-style-type: none">a) ob učiteljevi pomoči in spodbudi odgovarjajo na učiteljeva ustna vprašanja o bistvenih podatkih,b) povedo svoje mnenje o besedilu (npr. ali se jim zdi zanimivo ali ne, resnično ali ne, ali so podatki zanje novi ali ne, ali so osebe ravnale prav ali ne, pošteno ali ne ipd.),c) razložijo pomen manj znanih ključnih besed in besednih zvez,d) pripovedujejo o svojih izkušnjah, občutkih ipd. ob besedilu. <p>3. Govorno nastopajo.</p> <p>3.1 Pridobivajo si zaupanje do novega okolja ter razvijajo pripravljenost za govorno nastopanje pred razredom/skupino.</p> <p>3.2 Spontano govorno nastopajo pred razredom z enostavnimi kratkimi povedmi.</p> <p>3.3 Govorno nastopajo z vnaprej pripravljeno temo ob učiteljevih vprašanjih, spodbudah, zgledih in slikovnem gradivu:</p> <ul style="list-style-type: none">- opišejo osebo/žival/predmet na sliki,		

- povedo, kaj delajo čez dan in kaj radi delajo, ter pojasnijo, zakaj,
 - predstavijo, opišejo sebe in označijo člana svoje družine,
 - opišejo svojo najljubšo pravljičico, risanko ipd ter pojasnijo svojo izbiro,
 - opišejo svoj »delovni dan« idr.
 - pripovedujejo o dogodku, ki so ga doživeli,
 - pripovedujejo o tem, kar so videli (npr. na TV), kar jim je kdo povedal/prebral,
- opišejo svojo pot v šolo ipd. ter določijo stopnjo nevarnosti posameznih delov poti,
 - pripovedujejo o dogodku, ki so ga doživeli/videli ali slišali zanj,
 - pripovedujejo o svojih željah.

Pred govornim nastopom z učiteljevo pomočjo vadijo za nastop.

Med govornim nastopom pazijo, da govorijo čim bolj razločno, naravno in zbornno.

3.2 Učenci berejo in razčlenjujejo zapisana neumetnostna besedila ter tvorijo podobna besedila.

3.2.1 Učenci berejo pozivna in povezovalna besedila ter jih tudi pišejo.

4.	5.	6.
<p>1. Glasno (ali tiho) berejo s tiskanimi črkami zapisane enopovedne zapovedi, prepovedi in opozorila iz svojega okolja.</p> <p>Po drugem (večkratnem) branju:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) ob učiteljevi pomoči povedo, kaj poved sporoča, b) povedo, kako je ob njej treba ravnati, c) povedo, kje je ponavadi napisana. <p>2. Ob učiteljevi pomoči napišejo zapovedi/prepovedi/opozorila, ki jih vidijo/slišijo v svojem okolju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - predstavijo jih sošolcem ter se o njih pogovorijo. 	<p>1. Glasno in tiho berejo tiskana in s pisanimi črkami napisana, svojemu znanju primerna besedila (pozdrave na razglednici, čestitke, pohvale, voščila in vabila):</p> <ul style="list-style-type: none"> a) ob besedilu odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o tvorcu, naslovniku in bistvenih podatkih, b) povedo, kaj želi tvorec od naslovnika oz. čemu mu pošilja to besedilo, c) ogledajo si zapisano besedilo ter se pogovarjajo o njegovi zunanji oblikovanosti (tudi o slikovnem delu). <p>2. Ob ustreznih zunanjih dogodkih z učiteljevo pomočjo pišejo podobna besedila, in sicer tako, da posnemajo prebrano besedilo.</p>	

Med pisanjem pazijo na čitljivost in pravilnost zapisa.

3.2.2 Učenci berejo prikazovalna besedila ter jih tudi pišejo.

<p>1. Glasno berejo krajša, svoji starosti ustrežna tiskana: - poljudnoznanstvena besedila (npr. predstavitev ter opis osebe in njenega dela; opis prostora, stavbe in poti; opis živali in njenega življenja; opis predmeta).</p> <p>Po drugem branju:</p>	<p>1. Tiho ali glasno berejo krajša, svoji starosti ustrežna tiskana in pisana: - poljudnoznanstvena besedila (npr. predstavitev ter opis osebe in njenega dela; opis prostora, stavbe in poti; opis živali in njenega življenja; opis predmeta).</p> <p>a) ob besedilu odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih, b) povedo svoje mnenje o besedilu (npr. ali se jim zdi zanimivo ali ne, resnično ali ne, ali so podatki zanje novi ali ne, ali so osebe prav ali ne, pošteno ali ne ipd.), c) pripovedujejo o svojih izkušnjah, občutkih ipd. ob besedilu, d) ob pomoči učitelja ustno dopolnijo besedilo (npr. v pripovednih besedilih predvidijo nadaljevanje/konec), e) ob učiteljevi pomoči v seznamu poiščejo zahtevane podatke.</p>
<p>Vadijo tehniko glasnega in tihega branja (glasno, razločno in tekoče preberejo besedila).</p>	
<p>2. Ob učiteljevi pomoči tvorijo krajša preprosta zapisana besedila:</p> <p>a) ob prebranem zgledu in slikovnem gradivu narekujejo učitelju kratko, preprosto besedilo, npr. opis; besedilo lahko napišejo tudi sami, b) odgovarjajo na učiteljeva pisna vprašanja o sebi, svojem okolju oziroma o tem, kaj so doživeli/videli/slišali/brali,</p>	<p>c) ob prebranem zgledu, učiteljevi pomoči in slikovnem gradivu pišejo krajše, preprosto besedilo, npr. opis oziroma pripoved.</p>

4 Učenci sprejemajo, interpretirajo in poustvarjajo umetnostna besedila, primerna njihovim različno razvitim jezikovnim zmožnostim v slovenščini.

4.1 Učenci sprejemajo umetnostna besedila.

4.1.1 Učenci opazujejo (poslušajo in gledajo) umetnostna besedila.

4.	5.	6.
<p>1. Razvijajo zmožnost poslušanja umetnostnega besedila in spremljanja (gledanja) lutkovne in gledališke predstave ter filma. Prepoznavajo <i>govorni položaj poslušanja umetnostnih besedil</i>. Ob poslušanju besedilo v mislih dopolnijo s svojimi domišljajskimi podobami in ga povezujejo s svojim izkustvenim in čustvenim svetom.</p>		

2. Prepoznajo nastopajoče osebe in jih opišejo.

3. Razvijajo sposobnost za identifikacijo z eno izmed književnih oseb

- | | |
|---|--|
| <p>1) V mislih oblikujejo <i>svojo</i> domišljjskočutno podobo književne osebe. Podatke iz besedila dopolnijo s podobami iz vsakdanje izkušnje ter domišljjskimi podobami, ki izvirajo iz poslušanja oz. gledanja drugih umetnostnih del. Najdejo podobnost med seboj in književno osebo (= vrata za identifikacijo).</p> <p>2) Besedilno stvarnost opazujejo s svojega zornega kota.</p> <p>3) Zaznavajo tiste motive za ravnanje književnih oseb, ki jih poznajo iz lastne izkušnje.</p> | <p>1) Prepoznavajo glavne in stranske književne osebe.</p> <p>2) Privzemajo zorni kot ene izmed književnih oseb (identifikacijske figure).</p> <p>3) Razumejo dve skupini motivov za ravnanje književne osebe (»dobra«, »slaba« oseba).</p> |
|---|--|

4. Razvijajo sposobnosti doživljanja in razumevanja besedilne stvarnosti.

- 1) Ločijo realni in domišljjski svet, razlikujejo pravljичni dogajalni prostor in realistični dogajalni prostor.
- 2) Sledijo časovno zaporednemu toku dogodkov.
- 3) Zaznavajo mejo med domišljjskim in realnim.
- 4) Razvijajo razumevanje vzorčno-posledičnega zaporedja literarnih motivov.

5. Književne zvrsti in vrste

Ob imenu književne vrste in po poslušanju nekaj povedi (verzov) si prikličejo v spomin svoje literarnoestetske izkušnje s *to* literarno vrsto.

5.1 Poezija

- 1) Zaznavajo in doživljajo **zvočnost pesmi** ob poslušanju interpretativnega branja pesmi (učiteljevo branje, poslušanje posnetka).
- 2) Ob poslušanju zaznavajo **ritem pesmi** (razlike med hitrim in počasnim ritmom). Na menjave ritma se odzovejo čustveno ali z gibanjem in petjem.
- 3) Zaznavajo **rimo** ter po poslušanju in zgledu ponovijo rimane dvojice besed.
- 4) Recitirajo (zapojejo uglasbeno) pesem (lahko jo ponazorijo tudi z gibi).

5.2 Proza

Prepoznavajo značilnosti **pravljice**: formalni začetek in konec, preteklik, književne osebe, elemente čudežnosti.

Npr. *Grimm: Sneguljčica*
E. Peroci: Muca Copatarica

Opazijo razliko med domišljjskim svetom **pravljice** in **pripovedjo**, v kateri je literarni svet podoben svetu, v katerem živimo.

Npr. *E. Peroci: Moj dežnik je lahko balon*
L. Kovačič: Tejko zida hišo

5.3 Dramatika

1) Ogledajo si **gledališko predstavo** in **lutkovno predstavo** (lahko tudi na video posnetku). Primerjajo prebrano pravljico in predstavo po isti predlogi. Tako spoznavajo značilnosti književnosti in gledališča.

2) Prepoznavajo glavne osebe, zaznavajo in doživljajo dogajalni prostor gledališča in druge prvine gledališkega dogodka. Razumejo potek dogajanja v predstavi.

3) Ogledajo si risanke, upovedujejo zgodbo. Pripovedujejo o risankah. Ogledajo si risanko, posneto po literarni predlogi in pri tem spoznavajo značilnosti medijev.

4) Ogledajo si otroški film. Spoznavajo razlike med risanko in filmom.

5) Poslušajo radijsko igro.

Na podlagi zvočne opreme radijskega besedila in posebnosti govora določene osebe, si oblikujejo domišljjskočutne podobe oseb.

4.1.2 Učenci berejo umetnostna besedila.

4.	5.	6.
<p>1 Po poslušanju in učiteljevi pomoči berejo kratko, jezikovnim zmožnostim primerno literarno besedilo. Po poprejšnji pripravi glasno berejo znano besedilo.</p> <p>Berejo znano, krajše umetnostno besedilo.</p>	<p>2 Razvijajo zmožnost ustvarjalnega dialoga z umetnostim besedilom: vstopajo v ustvarjalni dialog z umetnostim besedilom, se identificirajo in literarni svet povezujejo s svojim izkušenjskim in čustvenim svetom.</p>	

3. Razvijajo zmožnost za identifikacijo z eno izmed književnih oseb:

- 1) Poiščejo podobnosti med književno osebo in seboj (identifikacijska vrata).
- 2) Besedilno stvarnost opazujejo s svojega **zornega kota**.
- 3) Prepoznajo »**dobre**« in »**slabe**« književne osebe.
 - 1) Skušajo se poistovetiti s književno osebo, ki je drugačna, vendar jim je še zelo podobna.
 - 2) Prepoznavajo glavne in stranske **književne osebe**, ločijo glavno osebo in njenega nasprotnika.
 - 3) Privzemajo **zorni kot** ene književne osebe (identifikacijske figure).
 - 4) Navajajo in razumejo tiste **motive za ravnanje književnih oseb**, ki jih poznajo iz izkušenskega sveta.

4. Razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja besedilne stvarnosti.

- 1) Oblikujejo si domišljjskočutno predstavo **dogajalnega prostora**, in sicer tako, da povezujejo besedilo s svojimi domišljjskimi slikami ter s prostori, ki jih poznajo iz vsakdanjega sveta in iz umetnostnih del (književnost, ilustracija, film, risanka).
 - 2) Ob pomoči učitelja razvijajo razumevanje vzročno/posledičnega zaporedja **literarnih motivov**.
 - 3) Zaznavajo razliko med dogajanjem v domišljjskem in realnem svetu.

5 Književne zvrsti in vrste

5.1 Poezija

- 1) Učenci zaznavajo in doživljajo **zvočnost pesmi**. Zvok besede in zvočno slikanje (onomatopoijo) povezujejo s podobami, ki jih vzbuja besedilo.
- 2) Zaznavajo **ritem** pesmi in ga povezujejo z njeno sporočilnostjo.
- 3) Zaznavajo **rimo**.
- 4) Ob učiteljevi pomoči zaznavajo **likovno oblikovanost** besedila (loči kitice).
- 5) Zaznavajo in razumejo preproste primere.
 - 6) Zaznavajo in doživljajo glavne motive v pesmi.
 - 7) Ob pomoči učitelja besedilo na ravni teme primerjajo z že poslušanimi oz. prebranimi besedili.
- 8) Ustrežno reagirajo na čustvene sestavine besedila (vesela, žalostna pesem).
- 9) S pomočjo učitelja razumejo sporočilnost oz. **temo** besedila.
- 10) Razumljivo, njihovim jezikovnim zmožnostim ustrezno, recitirajo pesem, ki so se jo naučili na pamet.

5.2 Proza

- | | |
|---|---|
| <ol style="list-style-type: none">1) Berejo bogato ilustrirane in že znane pravljice.2) Prepoznavajo formalni začetek in konec pravljice. | <ol style="list-style-type: none">1) Berejo krajše pravljice in pripovedi.2) Prepoznavajo značilno pravljično dogajanje (pretekli čas, za pravljico značilne književne osebe in čudeže).3) Spoznavajo mejo med realnim in domišljjskim svetom ter vedo, da je besedilna stvarnost v pripovedi podobna svetu, v katerem živimo. |
|---|---|

5.3 Dramatika

Ob pomoči učitelja uprizorijo besedilo, s tem pa besedno umetnino nadgradijo z gledališkimi izraznimi sredstvi (izdelava lutk, dramatizacija, igra vlog).

Ob pomoči učitelja berejo krajše besedilo po vlogah. Za dramsko osebo poiščejo primeren glas in ga spreminjajo glede na spreminjajoče se lastnosti oseb.

Ob branju krajšega dramskega prizora ob pomoči učitelja razlikujejo navedbo osebe in njen dramski govor.

4.2 Učenci poustvarjajo in interpretirajo umetnostna besedila.

4.2.1 Učenci govorno poustvarjajo in interpretirajo umetnostna besedila.

4.	5.	6.
<p>1. Razvijajo zmožnost branja leposlovja.</p> <p>Zavedajo se in razlikujejo dve vrsti govorjenja:</p> <ul style="list-style-type: none">- govorjenje o stvarnosti,- govorjenje o domišljjskih svetovih. <p>Pri pripovedovanju domišljjskih zgodb skušajo uporabljati poseben način govora, t. i. »pravljični ton«. Ponazarjajo razpoloženje besedila in doživeto recitirajo pesemsko besedilo, ki so se ga naučili na pamet. Besedilo lahko tudi deklamirajo.</p> <p>2. Razvijajo zmožnost identifikacije.</p> <p>O književni osebi govorijo kot o sebi.</p> <p>3. Razvijajo zmožnost izražanja o besedilni stvarnosti.</p> <ol style="list-style-type: none">a) Ob učiteljevi pomoči skušajo upovedovati domišljjskočutne predstave književnih oseb in pri tem upoštevajo podatke iz umetnostnega besedila.b) Ob učiteljevi pomoči upovedujejo dogajalni prostor, z upoštevanjem prostorskih prvin iz drugih besedil.c) Govorijo o dogajalnem času in tvorijo lastno govorjeno besedilo na podlagi znakov (nekoč-pravljica; danes-stvarnost)d) Ob pomoči učitelja govorno obnavljajo zgodbo tako, kot so jo slišali.e) Ob učiteljevi pomoči pripovedujejo obnovo književnega dogajanja.f) Izmišljajo si svoje domišljjske svetove.		

4. Književne zvrsti in vrste

4.1 Poezija

- 1) Ob učiteljevi pomoči tvorijo **zvočne nize**, prepoznavajo in posnemajo izrazite vzorce iz pesmi, po vzorcu tvorijo onomatopoijo.
- 2) Ob učiteljevi pomoči ponavljajo izrazita **ritmična besedila**. Memorirajo in deklamirajo pesmi s pravilnimi rimami.
- 3) Skušajo tvoriti **sopomenske nize**.
- 4) Ob učiteljevi pomoči skušajo tvoriti besede po vzorcu iz besedila.
- 5) Ob učiteljevi pomoči prepoznavajo besede, ki se rimajo.
- 6) Ob pomoči učitelja skušajo tvoriti rimane verze tako, da dopolnjujejo manjkajoče rime na koncu verza.

4.2 Proza

Ob učiteljevi pomoči pripovedujejo **pravljice**, ki so jim jih brali odrasli ali si izmišljajo svoje. Pri pripovedovanju skušajo uporabljati pravljичni ton in skušajo upoštevati pravljичne prvine (začetek, konec). Skušajo tvoriti nove pravljice.

4.3 Dramatika

- 1) Ob pomoči učitelja sodelujejo v igri vlog in izdelajo lutke. Ob pomoči skupinsko dramtizirajo pravljico ali drugo prozno besedilo.

Npr. *Grimm: Rdeča kapica*

Npr. *G. Vitez: Zrcalce*

Npr. *H. C. Andersen: Grdi raček*

- 2) Neposredno po branju oziroma po ogledu **gledališke ali lutkovne predstave** ali poslušanju **radijske igre** ob spodbudi učitelja izražajo svoje razumevanje besedila.

4.2.2 Učenci pisno poustvarjajo in interpretirajo umetnostna besedila

4.	5.	6.
1. Razvijajo zmožnost za identifikacijo.		
Poskušajo izraziti domišljjske svetove tako, da postavljajo sami sebe za osrednjo književno osebo oziroma projicirajo svoje lastnosti v vrstnika, žival, predmet. Tako si utrjujejo stališče, da književnost govori o zanimivih stvareh, ki so jim blizu in so pomembne.		
2. Razvijajo zmožnost izražanja besedilne stvarnosti.		

- 1) Domišljijškočutne predstave izrazijo s kombinacijo risbe in zapisa.
- 2) Ob učiteljevi pomoči upovedujejo dvoje različnih besedilnih stvarnosti na podlagi:
 - a) dogajanja v preteklosti (nekoč-pravljica),
 - b) dogajanja v sedanjosti (danes-aktualnost dogajanja).
- 3) Ob učiteljevi pomoči obnavljajo zgodbo; dogajanje prikazujejo s pomočjo sličic, niza sličic (strip) in sheme dogajanja.

3. Književne zvrsti in vrste

3.1 Poezija

Ob učiteljevem zgledu in pomoči iščejo besedne dvojice, ki se rimajo in dopolnjujejo verze z besedami, ki se rimajo.

Razumevanje tematike besedila izražajo z ilustriranjem pesmi.

3.2 Proza

Ob učiteljevi pomoči izdelujejo slikanice, ob sliki zapisujejo.

3.3 Dramatika

Po ogledu gledališke ali lutkovne predstave na različne neverbalne načine izražajo razumevanje besedila (risanje, oponašanje glasu, gibov ipd. junakov).

Rišejo prizore iz dramskega besedila.

5 Učenci pri govorjenju razvijajo zmožnost logičnega mišljenja, svojo poimenovalno, upovedovalno in pravorečno zmožnost, s pisnimi vajami pa tudi pravopisno zmožnost.

4.	5.	6.
<p>1. Bogatijo si besedni zaklad. Iz opisov prepoznajajo bitja, predmete, prostore in jih poimenujejo.</p> <p>Ob zgledu in pomoči učitelja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Nizajo asociacije na izbrano besedo. 1.2 Besedam iščejo protipomenke in sopomenke. 1.3 Po analogiji tvorijo pridevniške izpeljanke iz samostalnika. 1.4 Po analogiji tvorijo samostalniške izpeljanke iz glagola. <p>2. Opazujejo bitja/predmete (na sliki).</p>		

2.1 Primerjajo njihove lastnosti ter povedo, kaj je večje/manjše oz. večje/največje. Pri tem vadijo stopnjevanje pridevnikov in pravilno uporabo.

2.2 Opazujejo njihovo gibanje/premikanje ter povedo, od kod se je kaj kam premaknilo. Pri tem vadijo:

- a) pravilno rabo vprašalnih prislovov od kod/kam/kje/kod,
- b) pravilno rabo predlogov v-iz in na-z/s,
- c) pravilno rabo sklonskih oblik besed ob predlogih za kraj in cilj (npr. v mestu/v mesto).

3. Opazujejo konkretni dogodek ali slike dejanj istega dogodka:

3.1 Povedo, katero dejanje se dogaja med njihovim govorjenjem, katero se je zgodilo pred govorjenjem in katero se bo po njem; pri tem vadijo:

- a) rabo časovnih prislovov zdaj/prej/potem, danes/včeraj/jutri,
- b) rabo glagolskih časovnih oblik (sedanjika, preteklika, prihodnjika).

3.2 Določijo zaporedje dejanj in ga izrekajo s časovnimi prislovi najprej/potem/nazadnje oziroma z veznikom ko.

4. Vadijo kritična mesta v praktičnem obvladovanju slovnice (ob konkretnih primerih).

- a) utrjevanje dvojine, spolov, sklonov, predložnih zvez, preteklika, glagolov s povratnoosebim zaimkom se (učiti se-učiti, igrati se-igrati) ipd.

Kontrastivno usvajajo podobnosti in razlike (slovenščina-madžarščina).

5. Vadijo različno in naravno govorjenje (nezložnih predlogov) ter se postopno navajajo na zborna izreko.

6. Vadijo temelje pravopisa:

- a) rabo velike začetnice na začetku povedi,
- b) rabo velike začetnice v osebnih lastnih imenih,
- c) rabo velike začetnice v bližnjih zemljepisnih lastnih imenih,
- d) rabo pike, vprašaja in klicaja na koncu povedi,
- e) rabo vejice pri naštevanju,
- f) številčni zapis glavnih in vrstilnih števnikov.

Kontrastivno usvajajo podobnosti in razlike (slovenščina-madžarščina):

- g) zapis u in nezvočnikov na koncu ter sredi besede,
- h) zapis polglasnika s črko e,
- i) ločeno pisanje predlogov in nikalnice ne ob glagolih.

6. Učenci se z učiteljem/med seboj pogovarjajo o svojem jezikovnem okolju

4.	5.	6.
<p>1 Pogovarjajo se o tem, ali vsi ljudje govorijo isti jezik.</p> <p>-----</p> <p>2 Navedejo imena njim znanih jezikov.</p> <p>-----</p> <p>3 O sebi in članih svoje družine povedo, katere jezike govorijo/znajo.</p> <p>-----</p> <p>4 Povedo, kako govorijo doma. Ugotovijo, kateri jezik je zanje materni/prvi in kateri je drugi oz. jezik okolja, kateri je tuji.</p> <p>-----</p> <p>5 Pogovarjajo se o tem, ali doma/s prijatelji govorijo slovensko tako, kot se govori v šoli/po radiu/televiziji.</p> <p>-----</p> <p>6 Navedejo nekaj neknjižnih (pogovornih/narečnih) besed ter jih ob pomoči učitelja zamenjajo s knjižnimi.</p> <p>-----</p> <p>7 Razmišljajo o tem, kako bi bilo,</p> <ul style="list-style-type: none"> - če bi s starši/bratom/prijatelji/... govorili knjižno, - če bi po radiu/televiziji govorili neknjižno (pokrajinsko/narečno). 		<p>1 Navedejo imena jezikov, ki jih govorijo ljudje v njihovem okolju.</p> <p>-----</p> <p>2 Pogovarjajo se o tem,</p> <ul style="list-style-type: none"> - v katerem jeziku so v Sloveniji in v njihovem okolju napisana javna obvestila, - kako se govori v šoli, gledališču, na televiziji ipd. <p>-----</p> <p>3 Prepoznavajo poseben položaj slovenskega jezika, tj. državni jezik (na dvojezičnih območjih pa še poseben položaj madžarskega oz. italijanskega jezika, tj. uradni jezik).</p> <p>-----</p> <p>4 Učenci, katerih materni jezik ni ne madžarščina ne slovenščina, lahko predstavijo sošolcem svoj materni jezik ter povedo, s kom tako govorijo</p>

B) RAZČLENITEV IZOBRAŽEVALNIH CILJEV Z VSEBINAMI

4.	5.	6.
<p>1. Učenci vedo, da je pisni jezik dogovorjen sestav za predstavljanje govornega jezika. Spoznavajo ustaljen sistem slovenske pisave:</p> <ul style="list-style-type: none"> - velike in male tiskane črke, - male in velike pisane črke. <p>2. Ob učiteljevi rabi učenci spoznavajo naslednje izraze:</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - zapoved, prepoved, opozorilo, - velika in mala začetnica, - vejica, - književna oseba – glavna, - ilustrator, - recitacija, - deklamacija, - radijska igra, 	<ul style="list-style-type: none"> - besedilo, - obvestilo, - pohvala, vabilo, - knjižni in neknjižni jezik, - narečje, - državni, uradni jezik, - ritem, 	<ul style="list-style-type: none"> - pripovedna, vprašalna, vzklična poved, - vprašaj, klicaj, - opis, novica, - kitica, - rima, - ljudska pesem, - ljudska pravljica.

C) PREDLAGANA UMETNOSTNA BESEDILA – 2.

TRILETJE

4.	5.	6.
PESNIŠTVO		
<ul style="list-style-type: none"> - N. Grafenauer: <i>Dvojčka</i> - S. Kosovel: <i>Sonček boža tačice</i> - N. Maurer: <i>Zlati copati</i> - F. Milčinski: <i>Kekčeva pesem</i> - F. Lainšček: <i>Pesem – križišče Krave</i> - V. Jeraj: <i>Uspavanka</i> - O. Župančič: <i>Pismo</i> - M. Bor: <i>Zajček suhi, Pesem o zvezdi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - D. Gorinšek: <i>Maj</i> - N. Grafenauer: <i>Trd oreh</i> - D. Zajc: <i>Veverica pekarica</i> - O. Župančič: <i>Turek, Zlato v Blatni vasi</i> - S. Kosovel: <i>Otrok s sončnico</i> - M. Rainer: <i>Žabeceda, Gobji ples</i> - B. Štampe Žmavc: <i>Opravičilo</i> - S. Vegri: <i>Prijatelj</i> - M. Košuta: <i>Zaseda za medveda</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - S. Kosovel: <i>Burja</i> - B. A. Novak: <i>Ljubezenska za dečke, Ljubezenska za deklice</i> - T. Pavček: <i>Pretepač, Požrešni volk, Kaj vse je tata</i> - O. Župančič: <i>Barčica</i> - B. Štampe Žmavc: <i>Špela čarovnica, Nadobudna budnica</i> - F. Lainšček: <i>Klic v sili, Ledene rože</i>
4.	5.	6.
PROZA		
<ul style="list-style-type: none"> - L. Kovačič: <i>Zgodbe iz mesta Rič-rač (Tejko zida hišo, Najmočnejši fantek na svetu, Možiček med dimniki Dva zmerjavca ...), Zgodba o levih in levčku</i> - S. Rozman: <i>Janko in njegov svet</i> - B. Štampe Žmavc: <i>Popravljalnica igrač, Ure kralja mina</i> - S. Makarovič: <i>Kam pa kam kosovirja, Coprnica Zofka</i> - C. Collodi: <i>Ostržek</i> - Ljudska: <i>Pes, mačka in volk</i> - F. Milčinski: <i>Zvezdica zaspanka +FILM</i> - F. Godina: <i>Na novo leto se ne smeš umiti</i> - H. C. Andersen: <i>Palčica</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - F. Bevk: <i>Peter Klepec</i> - K. Brenk: <i>Deklica Delfina in lisica zvitorepka</i> - J. Vandot: <i>Kekec in Bedanec</i> - M. Mate: <i>Babica v supergah</i> - H. C. Andersen: <i>Mala morska deklica</i> - V. Pečjak: <i>Drejček in trije marsovčki</i> - B. Jurca: <i>Uhač in njegova družina</i> - L. Suhodolčan: <i>Na večerji s krokodilom</i> - A. Milne: <i>Medvedek Pu</i> - J. Vandot: <i>Kekec+ FILM</i> - H. C. Andersen: <i>Snežna kraljica</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - G. Strniša: <i>Jedca mesca</i> - Ljudska: <i>Dvanajst ujev</i> - B. Jurca: <i>Anča Pomaranča, Vohljači in prepovedane skrivnosti</i> - V. Mal: <i>Sreča na vrvi +FILM</i> - D. Zupan: <i>Tri skrivnosti Drekca Pekca in Pukca Smukca, Tri noči Drekca Pekca in Pukca smukca</i> - L. Baum: <i>Čarovnik iz Oza</i> - M. Dekleva: <i>Lenča Flenča</i>
<p><u>Za branje v nadaljevanjih:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - K. Kovič: <i>Moj prijatelj Piki Jakob</i> - C. Collodi: <i>Ostržek</i> 	<p><u>Za branje v nadaljevanjih:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - S. Makarovič: <i>Kosovirja na leteči žlici</i> - A. A. Milne: <i>Medved Pu</i> 	<p><u>Za branje v nadaljevanjih:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - L. Baum: <i>Čarovnik iz Oza</i> - B. Jurca: <i>Vohljači in prepovedane skrivnosti</i>

DRAMATIKA

- F. Rudolf: *Vrabc* *Živžav*
najde prijatelja

- P. Golia: *Jurček*

- *Lassie se vrača (FILM)*

4 SPECIALNODIDAKTIČNA NAVODILA ZA URESNIČEVANJE UČNEGA NAČRTA

4.1 PRVO TRILETJE

1 Pri pouku slovenščine kot drugega jezika v prvem triletju upoštevamo, da se otrokova sporazumevalna zmožnost razvija v medsebojni povezanosti z razvojem mišljenja in znanja. Učenci se učijo uporabljati predvsem ustna in nekatera kratka pisna besedila s prenovljenimi tradicionalnimi in nekaterimi novimi pristopi. Učitelj posamezne dejavnosti in zastavljene cilje prilagaja individualnim, predvsem jezikovnim zmožnostim učenca. To pomeni, da na fleksibilen in uravnotežen način kombinira sistematično spoznavanje in urjenje začetnega branja in pisanja z vsemi štirimi sporazumevalnimi dejavnostmi v smiselnih, funkcionalnih in zanimivih okoliščinah, pri tem pa nenehno upošteva otrokovo predznanje v slovenskem jeziku ter dejavnosti pri madžarščini. Vse štiri sporazumevalne dejavnosti se funkcionalno prepletajo, sprva je več govorjenja in poslušanja, pozneje začetnega branja in pisanja. Ustrezno so zastopana tako neumetnostna kot tudi umetnostna besedila.

2 Besedno sporazumevanje, najsi bo na slušni ali vidni ravni, vseskozi povezujemo tudi z nebesednim (likovnim, gibalnim, glasbenim, pozneje tudi z računalniškim opismenjevanjem itd.). Predmet se z vsebinami in razvijanjem sporazumevalnih dejavnosti učencev tesno povezuje z drugimi predmeti, npr. s spoznavanjem okolja, z matematiko, glasbeno in likovno vzgojo, zlasti pa z madžarskim jezikom (opismenjevanje). Nekateri cilji pouka so povezani z uporabo knjižnice in vključujejo spodbujanje informacijske pismenosti. Pri tvorjenju in razumevanju neumetnostnih besedil v smiselnih in funkcionalnih okoliščinah je možno udejanjati tudi cilje okoljske vzgoje, prometne vzgoje, varovanja in spodbujanje telesnega in duševnega zdravja.

3 Pri izbiri didaktičnih oblik in metod za razvijanje učenčevih sporazumevalnih, spoznavnih in ustvarjalnih zmožnosti učitelj upošteva tako dejavnosti in cilje, ki jih uresničuje pri pouku, kot tudi individualne značilnosti učenca. Tako so npr. za spoznavanje funkcije in pomena besednega sporazumevanja priporočljive različne proste ali spontane oblike, zlasti didaktična igra (izštevanke, uganke, rajalne pesmice). Za sistematično začetno opismenjevanje (sledi opismenjevanju v prvem jeziku) pa predvsem poučevanje z različnimi oblikami individualnega, individualiziranega in skupinskega dela. Učno okolje (metode, prostorska organizacija razreda, vzdušje, učna gradiva) naj bo načrtovano tako, da bo vse učence, ki so različni po sposobnostih in predznanju, spodbujalo k napredovanju.

4 Začetno branje in pisanje

V prenovljeni didaktični zasnovi je poučevanje branja in pisanja v skladu s sodobnimi pojmovanji postavljeno v širši okvir razvijanja sposobnosti za sporazumevalne dejavnosti. Cilj poučevanja ni le obvladovanje tekočega branja in pisanja, temveč raba pisnega jezika za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in razvedrilo. Pri razvoju branja in pisanja gre otrok skozi različne faze, v katerih uporablja različne strategije:

1) V slikovni (logografski) fazi otrok prepoznava in uporablja pisno sporočilo kot sliko. V tem obdobju se ozavešča o pojavu in funkciji pisanja in branja, poskuša spontano pisati in brati ter razvija različne predbralne in predpisalne veščine.

2) V abecedni (alfabetski) fazi se sistematično opismenjuje (tj. sistematično spoznava odnos glas-črka in obratno, vezavo glasov/črk v besede in besedilo).

3) V pravopisni (ortografski) fazi postane sposoben direktno prepoznati dele besed ali cele besede, kar omogoča hkratno razumevanje prebranega.

Navedene faze predbralnega/predpisalnega in bralnega/pisalnega razvoja se v povezavi z drugima prvotnima sporazumevalnima

dejavnostma (poslušanje, govorjenje) glede na individualni razvoj otroka in njegove interese in spodbude okolja ter potek teh faz pri madžarščini kot prvem in tudi učnem jeziku časovno različno realizirajo.

Učenci 1. razreda prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom se na sistematično opismenjevanje šele privajajo. V prvem in drugem razredu predvsem poslušajo in govorijo, v 3. razredu začenjajo postopoma spoznavati možnosti pisnega sporazumevanja. Učenci, ki slovenščino ob všolanju slabše obvladujejo, se ob poslušanju in ponavljanju sprva preprostejših, nato pa vse bolj zapletenih govornih vzorcev, le-teh učijo. Eden najpomembnejših dejavnikov, ki vpliva na razvoj učenčeve poznejše bralne zmožnosti, je redno poslušanje glasno branih ali pripovedovanih besedil, o katerih se učitelj/vzgojitelj z učenci pogovarja in o njih skupno razpravljajo). Učitelj spodbuja radovednost in aktivnost, deluje kot posrednik in tako omogoča, da učenci čim bolj razvijajo pojmovno znanje in si bogatijo besedni zaklad. Te dejavnosti so poleg ustrezno razvitih sposobnosti slušnega in vidnega zaznavanja temeljne osnove za začetek sistematičnega opismenjevanja.

V prvih dveh razredih začnemo sistematično, vendar z igro, razvijati sklop predbralnih/predpisalnih spretnosti, med katere sodijo tudi nekatere dejavnosti pri poslušanju, npr. razčlenjevanje poslušanega gradiva na besede, zloge in prepoznavanje za slovenščino značilnih glasov v besedi ipd.

Za pripravo vseh otrok te starosti na pisanje so poleg razvijanja orientacije v prostoru, na telesu in na papirju pomembne zlasti gibalno-grafične vaje, saj jim sproščajo gibe rok, ozaveščajo jih o telesnem gibu in grafičnih potezah, učijo jih uporabljati različna pisala, pravilne drže telesa in roke, povezujejo poslušanje in ritem besedila z gibi in potezami (celostni pouk), hkrati pa odpravljajo oz. zmanjšujejo

razvojne zaostanke ali primanjkljaje, ki jih imajo nekateri otroci na grafomotoričnem področju, vključno z različnimi oblikami disgrafije. Gibalno-grafične vaje, ki jih izvajamo v 1. triletju sistematično, razvijajo sposobnosti in veščine z naslednjimi potezami: kroženje, potujoče kroženje in čečkanje, risanje lokov, ravnih poševnih črt, vijug, vodoravnih in navpičnih črt in zank. Pomembne so tudi vaje sledenja in povezovanja, ker so namenjene otrokovemu zavedanju zaporedja elementov, kar je potrebno pri sledenju zaporedja črk in za vezavo pri branju. S tem se učenci ukvarjajo predvsem pri pouku madžarščine, **pri pouku slovenščine kot drugega jezika pa le toliko, kolikor je potrebno za opismenitev v tem jeziku (občasno in v igri).**

Za spontano vstopanje v branje in pisanje otroci spoznavajo natisnjene besede na predmetih in stvareh iz vsakdanje rabe, pišejo in berejo svoje ime in imena sošolcev, imena za predmete v razredu itd. Te besede prebirajo skupaj z učiteljem, jih razvrščajo in urejajo itd., ozaveščajo se o dolžini besed, jo zaznamujejo s kockami, črtami, prepoznavajo besede, začetne in končne glasove/črke, skratka, v obliki igre vadijo glasovno in vidno razčlenjevanje in razločevanje.

V pripravo za branje in pisanje sodijo tudi vaje za razgibavanje govoril in artikulacijo knjižnih glasov.

Težišče opismenjevanja v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom je v **drugem, predvsem pa v 3. , 4. in 5. razredu.** V 1. in 2. razredu je več poslušanja in govorjenja, v 3. razredu več branja in pisanja. V **3. razredu** je poudarek na sistematičnem opismenjevanju za vse učence. Upoštevajoč naš način zapisovanja glasov s črkami je najbolj priporočljiva kombinirana analitično-sintetična metoda opismenjevanja z elementi globalne metode (pogoste krajše besede) ali v kombinaciji s fonomimično in fonografsko metodo. Izbira metode začetnega branja in pisanja je svobodna, odvisna od individualne sporazumevalne zmožnosti učenca. Glede na različno predznanje učencev je faza sistematičnega abecednega opismenjevanja različno dolga. Za učence, ki imajo več predznanja pisanja in branja, ali za tiste, ki hitreje napredujejo zaradi

večjih sposobnosti, individualiziramo opismenjevanje s samostojnim delom, npr. s stavnico, prostim pisanjem itd. Učitelj mora poskrbeti za ravnotežje med direktnim poučevanjem veščin (razlaga, demonstriranje, urjenje standardov črk itd.) in vključevanjem pisanja in branja vezanih besedil v smiselne in funkcionalne okoliščine.

Praviloma v 2. razredu sistematično obravnavamo velike tiskane črke, v 3. razredu male tiskane črke. Težišče obravnave so seveda tiste črke, ki jih madžarščina ne pozna, jih zapisuje drugače oziroma se drugače izgovarjajo. Pri spoznavanju in utrjevanju črk potrebujejo učenci dovolj spodbud in opore, saj je ta faza opismenjevanja zanje najbolj naporna in manj privlačna.

Pri opismenjevanju v 3. razredu učenci pišejo tudi krajše nareke besed, povedi in prepisujejo s table/iz knjige ipd. za vajo – vadijo pravilen zapis in izgovorjavo določenega glasu (v primerjavi z madžarščino). Narekovano in prepisano besedilo mora biti najprej vsebinsko razloženo, na tabli pa napisano tako, da so povedi razvrščene vsaka v svojo vrsto.

5 Učenci opravljajo poleg vstopanja v svet branja in pisanja še druge dejavnosti: sodelujejo v pogovorih, sprejemajo, ob učiteljevi pomoči razčlenjujejo in tvorijo kratka nezahtevna neumetnostna besedila, sprejemajo, interpretirajo in poustvarjajo umetnostna besedila ter razvijajo svojo poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno zmožnost.

6 Pomembna dejavnost je pogovarjanje s sošolci, učiteljem in drugimi sogovorci. Učenci postopoma in zelo individualizirano pridobivajo zaupanje do novega okolja ter razvijajo pripravljenost za pogovarjanje; hkrati pa sistematično spoznavajo in usvajajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja ter jih upoštevajo v svojih pogovorih in v igri vlog. Tako razvijajo svojo zmožnost za vljudno in strpno pogovarjanje, kar je ena bistvenih prvin socializacije.

7 Učenci sprejemajo (poslušajo in tudi berejo) krajša, svojim spoznavnim in sporazumevalnim zmožnostim, izkušnjam in interesom ustrezna neumetnostna besedila, posredovana neposredno ali medijsko, vsebinsko pa povezana zlasti s spoznavanjem okolja. Sprejemanje (poslušanje/branje) neumetnostnih besedil zajema naslednje dejavnosti učencev:

a) Pred poslušanjem/branjem

- se umirijo,
- ob učiteljevi pomoči obudijo svoje znanje o napovedani temi in vrsti besedila (s tem vzbudijo svoja pričakovanja),
- učitelj jim razloži besede iz napovedanega besedila, za katere predvideva, da jih ne poznajo oz. jih poznajo le nekateri (s tem si olajšajo razumevanje neznanega besedila).

b) Med poslušanjem skušajo

- vzdrževati zbranost,
- usmerjati svojo pozornost na govorce in govorjeno besedilo oz. na zapisano besedilo,
- upoštevati dogovorjena pravila (npr. ne ustvarjajo motenj/hrupa z igranjem, gibanjem, govorjenjem),

č) Po poslušanju ob pomoči učitelja

- odgovarjajo na vprašanja,
- izražajo svoje mnenje o besedilu,
- tvorijo podobno ustno besedilo, in to ob učiteljevih vprašanjih, slikovnem gradivu, zapisanem zgledu ipd.

8 Ker pa je zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil odvisna predvsem od učenčeve zmožnosti logičnega mišljenja in njegove jezikovne zmožnosti, učenci z lastno dejavnostjo (z vajami) sistematično bogatijo svoj besedni zaklad ter razvijajo svojo zmožnost prepoznavanja in izražanja preprostih razmerij v predmetnosti (npr. količinskega, prostorskega, časovnega); učitelj naj pazi, da bo ob

opozarjanju na razlike med otrokovim domačim govorom in zbornim jezikom ne bo zbuhal sramovanja otrokovega domačega govora.

9 Književna vzgoja v prvem triletju osnovne šole temelji na komunikacijskem pouku književnosti. To pomeni, da sta v središču šolskega branja leposlovja književno besedilo in otrok, učitelj pa pri branju spodbuja prekrivanje pomenskega polja besedila (tema in predstavnost besedila) in otrokovega obzorja pričakovanj, ki izvira iz njegove zunajliterarne in medbesedilne izkušnosti (doživetje v resničnosti in ob branju leposlovja).

Sprejemanje (poslušanje) umetnostnih besedil v šoli praviloma ni povezano s tematiko drugih predmetov, pač pa učencem ponuja možnost za polno literarnoestetsko doživetje. Da bi bilo tako doživetje čim močnejše, je treba učenca za sprejemanje (poslušanje) motivirati, nato pa njegove odzive na besedilo voditi do poustvarjalnih besedil.

V celotnem postopku je treba spodbujati ustvarjalnost in upoštevati individualne razlike pri doživljanju besedil. Dialoškost književnosti, ki je eno temeljnih načel, vsebuje naslednja priporočila:

- izhodišče šolske interpretacije je sprejemanje umetnostnih besedil (v prvem triletju učenci spoznavajo književnost predvsem prek poslušanja),
- otrokovo subjektivno doživetje umetnostnega besedila se v razčlembi besedila srečuje z doživetji drugih otrok in z učiteljevim branjem dela,
- izbira učnih oblik je taka, da omogoča doživljajsko dejavnost učencem.

Šolska interpretacija umetnostnega besedila poteka po postopku, ki je priporočeni model za razvijanje bralne sposobnosti. Stopnje tega postopka so:

- uvodna motivacija,
- napoved besedila, umestitev in (učiteljevo) pripovedovanje/interpretativno branje,
- premor po pripovedovanju/branju,

- izražanje doživetij,
- ponovno sprejemanje in nove naloge.

V prvem triletju je za dober stik s književnostjo pomembna predvsem uvodna spodbuda (motivacija); ta naj bo hkrati čustvena (v učencih zbudi čustva, ki se povezujejo z istovrstnimi sestavinami besedila) in predstavna (zbujanje miselnih predstav, asociacij). Na ravni konkretnih oblik uvodne motivacije kaže poudariti uporabnost jezikovnih domišljijских iger (preobražanje besed, zbujanje predstav, oblikovanje zgodb, predelava besedilnih vzorcev) ter izkušenskih motivacij. Poleg jezikovnih so uporabne tudi nejezikovne spodbude (glasbene, likovne in gibalne).

Ker učenci v prvem triletju književnost sprejemajo predvsem prek **poslušanja** (poslušanje učiteljevega interpretativnega branja, poslušanje posnetkov), so besedila, s katerimi je mogoče dosegati funkcionalne cilje, navedena predvsem v okviru razdelka *Cilji pri poslušanju/gledanju umetnostnega besedila*. Hkrati pa je treba poudariti še troje:

- prvine in dejavnosti, ki jih zajemata razdelka o poslušanju/gledanju in branju, je treba povezovati z *vsemi* umetnostnimi besedili (poleg priporočenih besedil s seznama *Predlagana umetnostna besedila se v šolski interpretaciji pojavljajo tudi druga besedila po izbiri učencev ali učitelja*);
- pri književni vzgoji je funkcija tvorjenja besedila predvsem izražanje literarnoestetskega doživetja in poglobljanje stika s književnostjo;
- povezovanje kake prvine in konkretnega besedila ne pomeni, da bi se šolska interpretacija omejila le na eno prvino. Šolska interpretacija zajame tudi druge prvine besedilne stvarnosti in sporočilnosti, tako da je izpostavljena prvina v interpretaciji le poudarjena.

Ob razdelitvi funkcionalnih ciljev po dejavnostih je treba upoštevati:

- povezanost dejavnosti (npr. poslušanja z govorjenjem),

- povezanost posameznih plasti besedila (npr. značilne književne osebe v pravljici z razvijanjem sposobnosti za identifikacijo) ter
- avtonomijo umetnostnega besedila ob le delni korelaciji z jezikovnim poukom ter likovno, glasbeno in gibalno vzgojo.

Pri književni vzgoji so dejavnosti sprejemanja (poslušanje) praviloma nadrejene dejavnostim tvorjenja (govorjenje). Med dejavnostmi sprejemanja je največ časa namenjenega poslušanju, saj otroci še ne berejo samostojno. Otroci **poslušajo** (in **gledajo**) učiteljevo pripovedovanje in branje, radijske igre, lutkovne predstave, otroške mladinske predstave, otroške filme in risanke.

Šolsko branje/pripovedovanje književnosti se povezuje

- s projektom *družinskega branja*, kjer se ohranja vzorec skupnega (npr. večernega) branja književnosti. Za šolarje je to prijetno doživetje.

Tako otrok pridobiva prve bralne izkušnje, v branje se vključuje postopoma, sprva "bere" zraven staršev le naslove ali nekatere dobro znane dele besedila;

- z *metodo dolgega branja v šoli*, kjer učitelj bere učencem v nadaljevanjih npr. daljšo pravljico ali fantastično pripoved, ki jo otroci globoko doživljajo, ji pa zaradi obsega kot začetni bralci še niso kos;
- z *branjem na deževen dan* v t. i. podaljšanem bivanju; uresničuje se kot prijetno doživetje in kot metoda privzganja bralnih navad. Z ustvarjanjem spodbudnega literarnoestetskega okolja pripravimo na deževen dan učencem prijetne urice s pravljico. Učitelj bere po želji otrok vedno nove ali pa kar naprej iste pravljice. S tem zadovoljuje otrokovo potrebo po varnosti in domačnosti ter njegovo željo po vračanju k nekaterim pravljичnim besedilom.

4.2 DRUGO TRILETJE

1 Pri pouku slovenščine kot drugega jezika v drugem triletju upoštevamo, da se otrokova sporazumevalna zmožnost razvija v medsebojni povezanosti z razvojem mišljenja in znanja. Učenci se učijo uporabljati ustna in kratka pisna besedila v različnih okoliščinah in za različne namene (sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje, razvedrilo in izboljšanje kvalitete življenja) s prenovljenimi tradicionalnimi in nekaterimi novimi pristopi. V učnem načrtu so funkcionalni in izobraževalni cilji po posameznih razredih v 2. triletju natančno razčlenjeni in dokaj obsežno zastavljeni, predvsem zaradi prehoda na enotni učni načrt v 7. razredu. Učitelj pa posamezne dejavnosti in zastavljene cilje prilagaja individualnim, predvsem jezikovnim zmožnostim učenca. To pomeni, da na fleksibilen in uravnotežen način kombinira sistematično spoznavanje in urjenje branja in pisanja s sporazumevalnimi dejavnostmi v smiselni, funkcionalni in zanimivi okoliščini, pri tem pa nenehno upošteva otrokovo predznanje v slovenskem jeziku ter dejavnosti pri madžarščini. Ciljev, ki so zastavljeni pri pouku materinščine, pri drugem jeziku torej ne uresničujemo ponovno, ampak je poudarek na spoznavanju ter utrjevanju tistih jezikovnih posebnosti, ki izhajajo iz razlik med slovenskim in madžarskim jezikom.

Vse štiri sporazumevalne dejavnosti se funkcionalno prepletajo, seveda pa je v drugem triletju več branja in pisanja. Ustrezno so zastopana tako neumetnostna kot tudi umetnostna besedila (60 % in 40 %).

2 Besedno sporazumevanje, najsi bo na slušni ali vidni ravni, vseskozi povezujemo tudi z nebesednim (likovnim, gibalnim, glasbenim, pozneje tudi z računalniškim opismenjevanjem itd.). Predmet se z vsebinami in razvijanjem sporazumevalnih dejavnosti učencev tesno povezuje z

drugimi predmeti, npr. z matematiko, glasbeno in likovno vzgojo, zlasti pa z madžarskim jezikom (opismenjevanje). Nekateri cilji pouka so povezani z uporabo knjižnice in vključujejo spodbujanje informacijske pismenosti. Pri tvorjenju in razumevanju neumetnostnih besedil v smiselni in funkcionalni okoliščini je možno udeležiti tudi cilje okoljske vzgoje, prometne in poklicne vzgoje, varovanja in spodbujanje telesnega in duševnega zdravja.

3 Pri izbiri didaktičnih oblik in metod za razvijanje učenčevih sporazumevalnih, spoznavnih in ustvarjalnih zmožnosti učitelj upošteva tako dejavnosti in cilje, ki jih uresničuje pri pouku, kot tudi individualne značilnosti učenca in individualizirane programe. Tako so npr. za spoznavanje funkcije in pomena besednega sporazumevanja priporočljive različne proste ali spontane oblike, zlasti didaktična igra (izštevanke, uganke, rajalne pesmice). Za sistematično začetno opismenjevanje (sledi opismenjevanju v prvem jeziku) pa predvsem poučevanje z različnimi oblikami individualnega, individualiziranega in skupinskega dela. Povezovanje različnih sporazumevalnih dejavnosti pa se najbolje uresničuje v različnih novih pristopih sodelovalnega učenja, projektnega dela itd. Učno okolje (metode, prostorska organizacija razreda, vzdušje, učna gradiva) naj bo načrtovano tako, da bo vse učence, ki so različni po sposobnostih in predznanju, spodbujalo k napredovanju, doseganju predvidenih ciljev v največji možni meri.

4 Začetno branje in pisanje

V prenovljeni didaktični zasnovi je poučevanje branja in pisanja v skladu s sodobnimi pojmovanji postavljeno v širši okvir razvijanja sposobnosti za sporazumevalne dejavnosti. Cilj poučevanja ni le obvladovanje tekočega branja in pisanja, temveč raba pisnega jezika za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in razvedrilo. Cilj je omogočiti vsem otrokom, da spoznajo in dosežejo višjo raven "kritične pismenosti" ali "razmišljujoče pismenosti" v slovenskem jeziku.

Pri razvoju branja in pisanja gre otrok skozi različne faze, v katerih uporablja različne strategije:

1) V slikovni (logografski) fazi otrok prepozna in uporablja pisno sporočilo kot sliko. V tem obdobju se ozavešča o pojavu in funkciji pisanja in branja, poskuša spontano pisati in brati ter razvija različne predbralne in predpisalne veščine.

2) V abecedni (alfabetski) fazi se sistematično opismenjuje (tj. sistematično spoznava odnos glas-črka in obratno, vezavo glasov/črk v besede in besedilo).

3) V pravopisni (ortografski) fazi postane sposoben direktno prepoznati dele besed ali cele besede, kar omogoča hkratno razumevanje prebranega ali zapisanega.

Po sodobnih definicijah pri branju ne gre le za sposobnost hitrega in tekočega prevajanja črk v glasove, ampak za hkratno tvorjenje pomena v povezavi z bralčevim predznanjem, informacijo pisnega sporočila in kontekstom bralne situacije.

Navedene faze predbralnega/predpisalnega in bralnega/pisalnega razvoja se v povezavi z drugima prvotnima sporazumevalnima dejavnostma (poslušanje, govorjenje) glede na individualni razvoj otroka in njegove interese in spodbude okolja ter potek teh faz pri madžarščini kot prvem in tudi učnem jeziku časovno različno realizirajo.

Učenci se usposabljaajo za sprejemanje in tvorjenje ustnih in pisnih neumetnostnih besedil, predvsem poslušajo in govorijo, začenjajo pa že raziskovati in spoznavati možnosti pisnega sporazumevanja. V različnih okoliščinah prostega/spontanega pisanja in branja odkrivajo učenci ob pomoči učitelja funkcijo in pomen pisnega sporazumevanja in raziskujejo odnose med ustnimi in pisnimi sporočili. Z izmenjavo spoznanj in razmišljanjem ob novih izkušnjah aktivno (z lastno dejavnostjo) izpopolnjujejo svoje razumevanje abecedne pisave. Pri različnih dejavnostih prostega pisanja je tako poudarek na motiviranju

učencev, da sporočajo svoje misli, čustva in spoznanja tudi v pisni obliki ob učiteljevi pomoči, pri čemer sprejemamo različne nekonvencionalne oblike zapisa (npr. posamezne črke ali soglasniški skelet, risbe itd.). Ti zapisi ustvarjajo priložnosti, da učenci razmišljajo in se pogovarjajo o sistemu pisanja v različnih oblikah socialnega povezovanja (mentorstvo bolj izkušenega učenca, ki slovenščino obvladuje skoraj na ravni materinščine manj izkušenemu, skupno ustvarjanje pisnega sporočila in razne druge oblike sodelovalnega učenja). Učitelj spodbuja radovednost in aktivnost, deluje kot posrednik in tako omogoča, da učenci čim bolj razvijajo pojmovno znanje in si bogatijo besedni zaklad. Te dejavnosti so poleg ustrezno razvitih sposobnosti slušnega in vidnega zaznavanja temeljne osnove za začetek sistematičnega opismenjevanja.

V 4. in 5. razredu obravnavamo male in velike pisane črke. Težišče obravnave so seveda tiste črke, ki jih madžarščina ne pozna, jih zapisuje drugače oziroma se drugače izgovarjajo. Pri spoznavanju in utrjevanju črk potrebujejo učenci dovolj spodbud in opore, saj je ta faza opismenjevanja zanje najbolj naporna in manj privlačna.

V 5. in 6. razredu je poudarek na utrjevanju oziroma avtomatizaciji tehnike branja in pisanja. Obvladovanje tehnike branja in pisanja olajšuje namreč učencem razumevanje in jim odpira pot k ustvarjalnosti, hkrati pa jim omogoča spoznavanje strategij za učinkovito pisno sporazumevanje.

Pri opismenjevanju v 5. in 6. razredu učenci pišejo krajše besede, povedi po nareku in prepisujejo s table/iz knjige ipd. za vajo – vadijo pravilen zapis in izgovorjavo določenega glasu (v primerjavi z madžarščino). Pri zapisovanju oziroma prepisovanju slikovne dopolnjevanke razvijajo tudi druge veščine (poimenovanje predmeta, vezljivost, raba sklonov in predložnih zvez, pravopisna pravila). Narekovano in prepisano besedilo mora biti najprej vsebinsko

razloženo, na tabli pa napisano tako, da so povedi razvrščene vsaka v svojo vrsto.

Smiselno je, če se v slovenskem jeziku t. i. abecedna faza opismenjevanja začne z zamikom glede na opismenjevanje v madžarskem jeziku, ker nekateri glasovi oz. črke sovpadajo in jih tako otrok že spozna pri pouku madžarščine. Pozornost je torej namenjena bolj h glasovom oziroma črkam, ki se v madžarščini drugače zapisujejo ali izgovarjajo kot v slovenščini. Na tak način se vzpostavljata tudi dva samostojna črkovna sestava in se skušamo izogniti interferenci pri zapisovanju; učenci naj oba sestava spoznajo tudi kontrastivno, saj z uzaveščanjem podobnosti in razlik preprečujemo interferenco. Kolikšen bo časovni zamik, je odvisno od dogovora praktikov .

5 Učenci opravljajo poleg vstopanja v svet branja in pisanja še druge dejavnosti: sodelujejo v pogovorih, sprejemajo, ob učiteljevi pomoči razčlenjujejo in tvorijo kratka, nezahtevna neumetnostna besedila, sprejemajo, interpretirajo in poustvarjajo umetnostna besedila ter razvijajo zmožnost logičnega mišljenja, svojo poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno zmožnost.

6 Pomembna dejavnost je pogovarjanje s sošolci, učiteljem in drugimi sogovorci. Učenci postopoma in zelo individualizirano pridobivajo zaupanje do novega okolja ter razvijajo pripravljenost za pogovarjanje; hkrati pa sistematično spoznavajo in usvajajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja ter jih upoštevajo v svojih pogovorih in v igri vlog. Tako razvijajo svojo zmožnost za vljudno in strpno pogovarjanje, kar je ena bistvenih prvin socializacije in sodelovalnega učenja.

7 Učenci sprejemajo (poslušajo in tudi berejo) krajša, svojim spoznavnim in sporazumevalnim zmožnostim, izkušnjam in zanimanjem ustrezna neumetnostna besedila, posredovana neposredno ali medijsko.

Sprejemanje (poslušanje/branje) neumetnostnih besedil zajema naslednje dejavnosti učencev:

a) Pred poslušanjem/branjem

- se umirijo,
- ob učiteljevi pomoči obudijo svoje znanje o napovedani temi in vrsti besedila (s tem vzbudijo svoja pričakovanja),
- učitelj jim razloži besede iz napovedanega besedila, za katere predvideva, da jih ne poznajo oz. jih poznajo le nekateri (s tem si olajšajo razumevanje neznanega besedila).

b) Med poslušanjem/branjem

- vzdržujejo zbranost,
- usmerjajo svojo pozornost na govorca in govorjeno besedilo oz. na zapisano besedilo,
- upoštevajo dogovorjena pravila (npr. ne ustvarjajo motenj/hrupa z igranjem, gibanjem, govorjenjem),
- vsako besedilo preberejo vsaj dvakrat.

č) Po poslušanju/branju ob pomoči učitelja

- odgovarjajo na vprašanja
- rešujejo naloge, s katerimi se preverja njihovo razumevanje besedila in prepoznavanje okoliščin tvorjenja besedila,
- izražajo svoje mnenje o besedilu ter ga skušajo utemeljiti,
- sami tvorijo podobno ustno ali pisno besedilo, in to ob učiteljevih vprašanjih, slikovnem gradivu, zapisanem zgledu ipd.

Učenci se tako navajajo na razmišljajoče in kritično sprejemanje neumetnostnih besedil ter na to, da je tvorjenje besedil (govorjenje/pisanje) dejavnost, na katero se je treba pripraviti.

8 Ker pa je zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil odvisna predvsem od učenčeve zmožnosti logičnega mišljenja in njegove jezikovne zmožnosti, učenci z lastno dejavnostjo (z vajami) sistematično bogatijo svoj besedni zaklad ter razvijajo svojo zmožnost prepoznavanja in izražanja preprostih razmerij v predmetnosti (npr. količinskega, prostorskega, časovnega), odpravljajo najpogostejše

slovnične napake ter sistematično spoznavajo in usvajajo temeljna pravila pisanja in zborne izreke; učitelj naj pazi, da bo ob opozarjanju na razlike med otrokovim domačim govorom in zbornim jezikom razvijal zavest o primernosti rabe neknižnega in knjižnega jezika v posameznih govornih položajih, nikakor pa ne sme zbuditi sramovanja domačega govora ali celo njegovo opuščanje v domačem okolju.

9 Književna vzgoja v drugem triletju osnovne šole temelji na komunikacijskem pouku književnosti. To pomeni, da sta v središču šolskega branja leposlovja književno besedilo in otrok, učitelj pa pri branju spodbuja prekrivanje pomenskega polja besedila (tema in predstavnost besedila) in otrokovega obzorja pričakovanj, ki izvira iz njegove zunajliterarne in medbesedilne izkušnosti (doživetje v resničnosti in ob branju leposlovja).

Branje umetnostnih besedil v šoli praviloma ni povezano s tematiko drugih predmetov, pač pa učencem ponuja možnost za polno literarnoestetsko doživetje. Da bi bilo tako doživetje čim močnejše, je treba učenca za branje motivirati, nato pa njegove odzive na besedilo voditi do poustvarjalnih besedil. V celotnem postopku je treba spodbujati ustvarjalnost in upoštevati individualne razlike pri doživljanju besedil. Dialoškost književnosti, ki je eno temeljnih načel, vsebuje naslednja priporočila:

- izhodišče šolske interpretacije je branje in poslušanje umetnostnih besedil;
- otrokovo subjektivno doživetje umetnostnega besedila se v razčlembi besedila srečuje z doživetji drugih otrok in z učiteljevim branjem dela;
- izbira učnih oblik je taka, da omogoča doživljajsko dejavnost čim več učencem.

Šolska interpretacija umetnostnega besedila poteka po postopku, ki je priporočeni model za razvijanje bralne sposobnosti. Stopnje tega postopka so:

- uvodna motivacija,

- napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,
- premor po branju,
- izražanje doživetij ter analiza, sinteza in vrednotenje ob pomoči učitelja,
- ponovno branje in nove naloge ob pomoči učitelja.

V drugem triletju je za dober stik s književnostjo pomembna predvsem uvodna spodbuda (motivacija); ta naj bo hkrati čustvena (v učencih zbudi čustva, ki se povezujejo z istovrstnimi sestavinami besedila) in predstavna (zbujanje miselnih predstav, asociacij). Na ravni konkretnih oblik uvodne motivacije kaže poudariti uporabnost jezikovnih domišljjskih iger (preobražanje besed, zbujanje predstav, oblikovanje zgodb, predelava besedilnih vzorcev) ter izkušenskih motivacij. Poleg jezikovnih so uporabne tudi nejezikovne spodbude (glasbene, likovne in gibalne). Tako učenci poustvarjajo literarno besedilo, ustvarjajo svoje, knjižnemu besedilu analogne domišljjske svetove ali nadgrajujejo tistega, s katerim so se srečali ob branju besedila. Katero dejavnost za približevanje ciljem književne vzgoje bo učitelj izbral, pa je odvisno od umetnostnega besedila ter od njegove presoje, interesov in nagnjenj njegovih učencev. Splošna usmeritev je, da so vse štiri sporazumevalne dejavnosti med seboj uravnotežene. Pisanje in govorjenje naj podpirata in poglobljata literarnoestetsko doživetje.

Poleg priporočenih besedil s seznama *Predlagana umetnostna besedila* se v šolski interpretaciji pojavljajo tudi druga besedila po izbiri učencev ali učitelja):

- pri književni vzgoji je funkcija tvorjenja besedila predvsem izražanje literarnoestetskega doživetja in poglobljanje stika s književnostjo;
- povezovanje kake prvine in konkretnega besedila ne pomeni, da bi se šolska interpretacija omejila le na eno prvino. Šolska interpretacija zajame tudi druge prvine besedilne stvarnosti in sporočilnosti, tako da je izpostavljena prvina v interpretaciji le poudarjena.

Ob razdelitvi funkcionalnih ciljev po dejavnostih je treba upoštevati:

- povezanost dejavnosti (npr. poslušanja z govorjenjem in branjem),
- povezanost posameznih plasti besedila (npr. značilne književne osebe v pravljici z razvijanjem sposobnosti za identifikacijo) ter
- avtonomijo umetnostnega besedila ob le delni korelaciji z jezikovnim poukom ter likovno, glasbeno in gibalno vzgojo.

V **samostojno branje** literature vstopajo individualizirano in drseče, ko je njihova bralna sposobnost že avtomatizirana (v 6. r.). Prva besedila, ki jih berejo samostojno, so že znana. Otroci naj zato v predbralnem obdobju vsaj nekaj pravljic in pesmic spoznajo tako dobro, da jih znajo skoraj na pamet.

Šolsko branje/pripovedovanje književnosti se povezuje

- s projektom *družinskega branja*, kjer se ohranja vzorec skupnega (npr. večernega) branja književnosti. Za šolarje je to prijetno doživetje.

Tako otrok pridobiva prve bralne izkušnje, v branje se vključuje postopoma, sprva "bere" zraven staršev le naslove ali nekatere dobro znane dele besedila;

- z *metodo dolgega branja v šoli*, kjer učitelj bere učencem v nadaljevanjih npr. daljšo pravljico ali fantastično pripoved, ki jo otroci globoko doživljajo, ji pa zaradi obsega kot začetni bralci še niso kos;
- z *branjem na deževen dan* v t. i. podaljšanem bivanju; uresničuje se kot prijetno doživetje in kot metoda privzganja bralnih navad. Z ustvarjanjem spodbudnega literarnoestetskega okolja pripravimo na deževen dan učencem prijetne urice s pravljico. Učitelj bere po želji otrok vedno nove ali pa kar naprej iste pravljice. S tem zadovoljuje otrokovo potrebo po varnosti in domačnosti ter njegovo željo po vračanju k nekaterim pravljичnim besedilom.

5. KATALOG ZNANJA

5.1 TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA OB ZAKLJUČKU 1. TRILETJA

Učitelj preverja cilje – dejavnosti v skladu s sporazumevalnimi zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi posameznega učenca. Izbira tudi ustrezna, krajša in manj zahtevna besedila.

1. JEZIKOVNI POUK

1. Učenec sodeluje v krajšem, vsakdanjem osebem ali telefonskem pogovoru, pri čemer:

- zna začeti in končati osebni pogovor,
- se smiselno odzove na govorjenje drugega oz. na telefonski klic,
- izbere časovnim okoliščinam ustrezen pozdrav, (ogovor: vikanje/tikanje),
- poskuša čim bolj vljudno izraziti zahtevo, zahvalo, voščilo (prosim, hvala, oprostite).

2. Učenec posluša (in gleda) krajše, svoji starosti ustrezno poljudnoznanstveno besedilo (npr. preprost opis živali).

Po poslušanju (gledanju):

- odgovori na enostavna učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih,
- smiselno ustno dopolni besedilo (npr. nadaljevanje oz. konec).

3. Učenec glasno /šepetajoče "bere" in razume krajše, svoji starosti in sporazumevalnim zmožnostim ustrezno besedilo (pozdrav in voščilo).
Po "branju" odgovori na učiteljeva vprašanja (ob zgledih in spodbudah)

- kdo, komu kaj sporoča,
- o bistvenih podatkih.

4. Učenec glasno/šepetajoče "bere" in razume besede in krajše povedi ter preprosto, svoji starosti in sporazumevalnim zmožnostim ustrezno neumetnostno besedilo/novico o aktualnem/zanimivem dogodku/preprost seznam.

Pri tem:

- "bere" besede in enostavčne povedi čim bolj razločno in tekoče (svoje ime, imena sošolcev ...),

- kratko besedilo bere čim bolj razločno in tekoče.

Po branju:

- odgovori na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih.

5. Učenec ob učiteljevi pomoči, zgledu, ponujenih izrazih ali drugih spodbudah govorno nastopa v skupini:

- »bere« sliko,

- poskuša tvoriti krajše besedilo (preprosto pripoved o svojem doživetju/na osnovi svojih izkušenj).

Pri tem:

- poskuša tvoriti čim bolj razumljivo besedilo,

- skuša govoriti čim bolj razločno in naravno.

6. Učenec ob zgledu/spodbudi:

- napiše s tiskanimi črkami besede, kratke povedi ter krajše enostavnejše besedilo (npr. pozdrav na razglednici/voščilo),

- odgovarja na učiteljeva vprašanja o sebi, svojem okolju in svojih doživetjih,

- ob zgledu ali spodbudi (npr. nizu slik ...) napiše krajše preprosto besedilo, npr. pripoved.

Pri tem glede na svoje sporazumevalne in grafomotorične zmožnosti:

- tvori čim bolj smiselno besedilo,

- piše čim bolj čitljivo, pravilno in estetsko,

- pravilno zapisuje piko kot končno ločilo.

7. Učenec prepisuje besede, povedi, kratka besedila.

8. Učenec (ob spodbudah učitelja, ob zgledu):

- loči materni jezik od tujega/drugega in doživlja svoj jezik kot vrednoto,

- vključuje v svoj govor prvine knjižnega jezika (knjižne besede).

2. KNJIŽEVNOST

1. Učenec posluša in razume pripovedovanje/branje umetnostnega besedila (pravljica, pesem, lutkovna predstava).

Po poslušanju (gledanju) odgovori na učiteljeva ustna vprašanja o bistvenih podatkih:

- o čem pripoveduje književno besedilo,

- kje in kdaj se je dogajalo,

- kdo so književne osebe.

2. Učenec se identificira z eno izmed književnih oseb, kar pokaže tako, da :

- sodeluje v skupinski dramatizaciji proznega/pesemskega/dramskega besedila,

- imenuje svojo književno osebo, jo nariše, jo upoveduje v pogovoru z učiteljem,

- odgovori na vprašanja o svoji domišljjskočutni predstavi književne osebe,

- poskuša posnemati govor književne osebe.

3. Učenec razume dve skupini motivov za ravnanje književne osebe (»dobra« oseba, »slaba« oseba), kar pokaže tako,

- da nariše svojo domišljjskočutno predstavo književne osebe,

- jo upoveduje v pogovoru z učiteljem.

4. Učenec si ustvari svojo domišljjskočutno predstavo dogajalnega prostora in dogajalnega časa (nekoč in danes) kar pokaže tako, da:
- nariše svojo domišljjskočutno predstavo domišljjskega dogajalnega prostora,
- jo upoveduje v pogovoru z učiteljem.

5. Učenec prepozna in doživi pravljico, kar dokaže tako, da:
- z učiteljem sodeluje v pogovoru o pravljici,
- ob učiteljevi pomoči pripoveduje/govori pravljico in pri tem skuša upoštevati njene značilnosti,
- ob slikah glasno »bere« (pripoveduje) znano pravljico,
- pripoveduje nadaljevanje znane pravljice.

6. Učenec zazna in doživi pesem, kar pokaže tako, da:
- z gibalnim/likovnim izražanjem/s posebej oblikovanim govorom ponazarja razpoloženje besedila,
- tematiko izraža z ilustriranjem pesmi.

7. Učenec gleda/posluša in doživi dramsko besedilo, kar dokaže tako, da:
- sodeluje v domišljjski igri vlog,
- ob učiteljevi pomoči po gledanju (video posnetka) lutkovne/gledališke predstave navede književne osebe ter odgovarja na učiteljeva ustna vprašanja, kaj se je zgodilo.

5.2 TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA OB ZAKLJUČKU 2. TRILETJA

Učitelj preverja cilje – dejavnosti v skladu s sporazumevalnimi zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi posameznega učenca. Izbira tudi ustrezna, krajša in manj zahtevna besedila.

1. JEZIKOVNI POUK

1. Učenec sodeluje v krajšem, vsakdanjem osebnem ali telefonskem pogovoru, pri čemer:

- zna začeti in končati osebni ali telefonski pogovor,
- izbere časovnim okoliščinam ustrezen pozdrav,
- izbere okoliščinam ustrezen odgovor in pozdrav (vključno z vikanjem/tikanjem),
- poskuša/zna vljudno izraziti zahtevo, zahvalo, opravičilo, voščilo, čestitko, vabilo.

2. Učenec posluša (in gleda) svoji starosti ustrezno krajše poljudnoznanstveno besedilo, nato pa:

- ob pomoči učitelja določi temo in sogovorca,
- odgovori na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih,
- smiselno ustno dopolni besedilo.

3. Učenec glasno/šepetajoče bere krajše, svoji starosti ustrezno poljudnoznanstveno/publicistično besedilo (npr. preprost opis/ novico o aktualnem/ zanimivem dogodku, preprost seznam).

Pri tem:

- bere čimbolj razločno, tekoče, pravilno in knjižno.

Po branju:

- odgovori na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih,
- dopolni besedilo (npr. predvidi nadaljevanje oz. konec),
- prepozna namen in temo besedila,
- ustno/pisno odgovori na učiteljeva vprašanja o vsebini besedila,
- v seznamu najde zahtevane podatke,
- določi število povedi v besedilu,
- ob pomoči učitelja najde pripovedne, vzklične in vprašalne povedi,
- v vprašalni povedi najde vprašalnico in nanjo smiselno odgovori,
- ob učiteljevi pomoči ustno/pisno tvori krajše besedilo (preprost opis, pripoved pri tem skuša upoštevati pravopisna pravila),
- uporabi veliko začetnico na začetku povedi in pri osebnih lastnih imenih,
- pravilno uporabi piko oz. ločilo na koncu povedi,
- uporabi vejico pri naštevanju.

4. Učenec ob spodbudi/pomoči učitelja:

<p><u>- iz preprostih opisov/definicij prepozna bitja/predmete/prostore/ pojme ... in jih poimenuje,</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - razloži pomen besede s preprosto definicijo, - ob učiteljevi pomoči tvori (po analogiji) samostalniške izpeljanke iz pridevnika (za nosilca lastnosti), pridevniške izpeljanke iz samostalnika (za izvor).
<p>5. <u>Učenec ob zgledu, ponujenih izrazih ali drugih spodbudah govorno nastopi z vnaprej pripravljeno temo; tvori krajši, preprostejši opis in pripoved.</u></p> <p><u>Pri tem:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tvori čim bolj smiselno in zaključeno besedilo, - govori čim bolj razločno, naravno in zborna.
<p>6. <u>Učenec napiše slovensko abecedo:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - s pisanimi črkami <u>prepiše krajše, starosti primerno besedilo s table ali predloge,</u> - ob zgledu ali spodbudi napiše preprosto besedilo: pozdrav (na razglednici), čestitko, voščilo ali vabilo, - <u>odgovarja na učiteljeva ustna vprašanja o sebi, svojem okolju in svojih doživetjih,</u> - ob zgledu ali učiteljevi spodbudi /pomoči <u>napiše preprost opis ali pripoved.</u> <p><u>Pri tem:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tvori čim bolj smiselno in zaključeno besedilo, - piše čim bolj čitljivo, estetsko in pravilno, - <u>pravilno zapisuje veliko začetnico na začetku povedi, v osebnih in bližnjih zemljepisnih lastnih imenih, piko kot končno ločilo in vejico pri naštevanju.</u>
<p>7. <u>Prepiše kratko besedilo.</u></p>
<p>8. Učenec piše po učiteljevem nareku.</p>
<p>9. <u>Učenec</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>prepozna prvine nebesednega jezika in pove, kaj se z njim sporoča,</u> - <u>pove, kateri jezik je v Republiki Sloveniji državni jezik,</u> - navede imena državnih jezikov v državah, ki mejijo na Slovenijo, - <u>loči materni jezik od drugega in tujega,</u> - loči knjižni jezik od neknjižnega.

2. KNJIŽEVNOST

<p>1. <u>Učenec posluša in razume pripovedovanje/branje umetnostnega besedila.</u></p> <p><u>Po branju odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - o čem pripoveduje književno besedilo, - kje in kdaj se je dogajalo, - kdo so književne osebe, - zakaj se je kaj zgodilo.
<p>2. <u>Učenec glasno/šepetajoče prebere krajše znano umetnostno besedilo in ga razume.</u></p> <p><u>Po drugem branju odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih:</u></p>

<ul style="list-style-type: none"> - o čem pripoveduje književno besedilo, - <u>kje in kdaj se je dogajalo,</u> - <u>kdo so književne osebe,</u> - zakaj se je kaj zgodilo.
<p>3. Učenec se identificira z eno izmed književnih oseb, kar pokaže, tako da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>sodeluje v skupinski dramatizaciji proznega, pesemskega oz. dramskega besedila,</u> - <u>imenuje svojo književno osebo,</u> - <u>likovno ali govorno ali pisno izrazi svojo domišljjskočutno predstavo književne osebe,</u> - govorno opisuje književno dogajanje z zornega kota osebe, s katero se je identificiral.
<p>4. Učenec razume dve skupini motivov za ravnanje književne osebe ("dobra" oseba, "slaba" oseba), kar pokaže, tako da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojasnjuje vzroke, zakaj je književna oseba kaj storila, - <u>pove/nariše /napiše nadaljevanje zgodbe (s pomočjo vprašanj, ključnih besed).</u>
<p>5. <u>Učenec loči realni in domišljjski dogajalni prostor in si ustvari svojo domišljjskočutno predstavo, kar pokaže, tako da:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - opiše/ <u>nariše svojo predstavo dogajalnega prostora; pri tem dopolni avtorjeve »opise« s svojo domišljijo,</u> - <u>opiše/ nariše svojo predstavo realističnega dogajalnega prostora.</u>
<p>6. <u>Učenec prepozna in doživi pravljico, kar dokaže, tako da:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>ob učiteljevi pomoči samostojno pripoveduje/piše pravljico in pri tem upošteva njene značilnosti,</u> - <u>pripoveduje nadaljevanje znane pravljice.</u>
<p>7. <u>Učenec prepozna in doživi realistično pripoved, kar dokaže, tako da:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>pripoveduje realistično zgodbo, v kateri je dogajanje podobno tistemu, ki ga pozna iz svojega sveta.</u>
<p><u>Prepozna dogajalni čas nekoč in danes, kar dokaže, tako da:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>pripoveduje zgodbo, ki se dogaja danes; v njej opisuje svet, kakršnega pozna iz svojega okolja,</u> - <u>pripoveduje zgodbo, ki se dogaja v preteklosti (nekoč); dogajalni čas v njej upovedi tako, da omenja stvari, ki jih v današnjem svetu več ni.</u>
<p>8. <u>Učenec zazna in doživi pesem, kar pokaže, tako da:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - s posebej oblikovanim govorom ponazarja razpoloženje besedila, - doživeto recitira pesemsko besedilo, ki se ga je naučil na pamet, - slika z besedami, - <u>tematiko izraža z ilustriranjem pesmi,</u> - po branju pesmi našteje nekaj književnih besedil na isto temo, ki jih pozna.

9. Učenec gleda/posluša in doživi dramsko besedilo, kar dokaže, tako da:

- sodeluje v domišljjski igri vlog,
- po gledanju (videoposnetka) lutkovne/gledališke predstave našteje glavne in stranske osebe,
- odgovarja na vprašanja, kaj se je zgodilo,
- po poslušanju radijske igre (ob že poznanem besedilu) našteje /navede književne osebe in pove, kakšne so bile osebe in kakšen je bil dogajalni prostor.
- pove, kaj se je zgodilo in zakaj se je zgodilo.